

Qəzetələrdən

səh. 573. “Avam Kamerası”: Britaniya Parlamentinin aşağı palatası olan İcmalar Palatası.

səh. 574. “Çrezviçayka”: Ümumrusiya Əksinqilab və Sabotajla Mübarizə Fövqəladə Komissiyası. Sovet Hökumətinin təhlükəsizlik qurumu. 1917-ci ilin dekabrında yaradılmış, 1922-ci ilin fevralında ləğv edilmişdir. “Qırımızı terror”u həyata keçirən əsas qurum olmuşdur.

“Kadet fırqəsi”: (Konstitution-Demokratik Partiya): XX əsrin əvvəllərində Rusiyada fəaliyyət göstərmiş siyasi partiya. 1905-ci ildə qurulan partiya, 1917-ci ilin axırlarında bolşeviklər tərəfindən qadağan edildikdən sonra da bir müddət gizli olaraq öz fəaliyyətini davam etdirmiş, Ağqvardiyaçılar hərəkatını müdafiə etmişdir.

“Mednokritski... Baxatyarov”: bu soyadları çox güman ki, təhrif edilmişdir.

Türkiyədə

səh. 575. “Peti Parizyen” [Le Petit Parisien]: Parisdə 1876-1944-cü illərdə nəşr edilən gündəlik fransız qəzeti.

səh. 576. “Qarahisarisaşib”: Türkiyədə bugünkü Afyonqarahisar vilayəti və bu vilayətin inzibati mərkəzi olan şəhər.

Nəzarətlərdə

səh. 576. “rüşdiyyə”: təhsildə ibtidai siniflərdən sonrakı mərhələ idi.

İstiqlal müzəsinin açılması münasibətilə

səh. 578. “xətti-kufi”: kufi xətt; ərəb yazısının düz və bucaqlı cizgilərlə yazılan bir növü.

Milli iqtisad

səh. 578. “milli təşkilatı zəif”: qəzetdə “milli təşkilatı təmiz” getmişdir.

“milli məzaya və məfkurələr”: qəzetdə, bəzi hərflərin yerinin dəyişik düşməsilə “milli məza və ya məfkurələr” kimi getmişdir.

Ermənistan hökuməti rəisi Xatisyan ilə Azərbaycan hökuməti rəisi Yusifbəyli arasında məzkur hökumətlər tərəfindən əqd edilən etilaf

səh. 585. “Müttəfiqlər Baş komissarı nümayəndəsi vəzifəsinə ifa edən C. K. Rey”: qəzetdə “C. K. Rey” yerinə “D. S. Rey” yazılmışdır; söhbət Amerikanın hərbi xadimi Ceyms Kuper Reydən [James Cooper Rhea] gedir.

Bakı xəbərləri

səh. 586. “Krasnovodski”: Bakıda, indiki Səməd Vurğun küçəsi.

Firqələr və cəmiyyətlər

səh. 587. “Sovet syezd”: Bakı Neft Sənayeçiləri Qurultayı Şurası. Bakı Neft Sənayeçiləri Qurultayının rəhbər orqanı. Bakı neft sənayeçilərinin Birinci Qurultayı neft sənayesinin ehtiyac və problemlərini müzakirə etmək məqsədi ilə 26 oktyabr – 7 noyabr 1884-cü ildə Bakıda keçirilmiş, neft sənayesini maraqlandıran müxtəlif məsələlər Qurultayın gündəminə salınmışdır. İkinci Qurultayda (15 mart – 9 aprel 1885) Qurultayın rəhbər orqanı olan Şura seçilmiş və Konstantin İretski Şuranın sədri olmuşdur. Ən iri neft şirkətlərinin nümayəndələrindən təşkil olunan Şura, hökumət qarşısında neft sənayeçilərinin maraqlarını müdafiə edir, qurultaylarda qəbul edilən qərarları həyata keçirir, eləcə də Qurultaya hesabat verirdi.

Cümə, 28 noyabr 1919-cu il, nömrə 332

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Cümə, 5 rəbiüləvvəl sənə 1338. 28 təşrin-i-sani 1919 sənə.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalənin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 3 manat.

Abunə şəraiti: Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 70 rublə, 2 aylığı 130 rublə, 3 aylığı 180 rublə. Bakı üçün 1 aylığı 60 rublə, 2 aylığı 110 rublə, 3 aylığı 150 rublə. Abunə şəraiti ancaq həmin sənə yanvar ayının 1-nədək heasb olunur.

Elan fiati: birinci səhifədə sətiri 8 rublə, axırncı səhifədə sətiri 6 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 4 rublə axırncı səhifədə, 6 rublə birinci səhifədə.

MALİYYƏ NƏZARƏTİ TƏRƏFİNDƏN

Azərbaycan Dövləti Əmanət Sandıqları və Xırda Etibar İdarəsi bununla elan edir ki, həmin oktyabr ayının 11-də Parlaman tərəfindən təsdiq edilmiş Azərbaycan Dövləti Əmanət Sandıqlarının Nizamnaməsi mövcubincə, dekabr ayının 1-dən həmin 1919-cu ildən Bakı şəhərində Kolyubakinski və Vorontsovski küçələrin küncün-də, Lalayevin evində Azərbaycan Dövləti Baş Əmanət Sandığı açılır.

Azərbaycan dövləti əmanət sandıqlarına qoyulan pullar dövlətin bütün varidatı ilə təmin edilir və hər bir vaxt təhdidatsız [məhdudiyətsiz] sahiblərinə qaytarılır. Qoyulan pullara ildə 3,6 faiz hesab olunur.

Ə[li] A[ğ]a Həsənov

Azərbaycan Dövləti Əmanət

Sandıqları və Xırda Etibar İdarəsi müdiri

N[ə]sir] Tağiyev

T-365

SİRK “MODERN”**Mübarizənin son günləri**

Hamı mübarizələr qətidir. Cümə günü noyabrın 28-sində 1919-ncu ildə. Bu gün 3 cift pəhləvan mübarizə edir.

Birinci cift: tez və qəti tutuşuq və Qara Maskanın açılmağı yainki məşhur basılmamış türk pəhləvanı Gənc Əli – Qara Maska ilə; 2-nci: Muznik – Buyvolov ilə; 3-ncü: Naməlum – Oleynikov.

Pəhləvanların çıxışı və mübarizənin başlanması saat 11-in yarısında. Tamaşa başlanacaq 8-də, tamam olacaqdır 12-də.

Mübarizə Yelizarovun təhti-nəzarətində olacaqdır.

14092

ELAN

Bakı Şəhər Bələdiyyə İdarəsi bununla elan edir ki, dekabrın 3-ndə saat 12-də Bələdiyyənin idarəsində şəhər sallaqxanası – ki beş şöbədən ibarətdir, qəssablardan ələ gətirilən bağırsaqların yumagını və oradan çıxarmasını torqa qoyur. Lazımı məlumat torq barəsində Bələdiyyənin Tibb və sihiyyə [gigiyena] şöbəsinin dəftərxanasında hər gün saat 10-dan 12-yədək bilmək olar.

Bələdiyyənin sədri: İlyuşkin.

Bələdiyyənin katibi: Buraqo.

T-367

DÖVLƏT TEATROSU**Azərbaycan Dövləti Teatro heyəti**

Cümə günü təşri-sininin (noyabrın) 28-də axşam mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır
“Əlməsur”

Mehdi bəy Hacıbababəyovun tərcüməsi, 6 pərdədə.

Tamaşa axşam saat 8 tamamda başlanacaqdır.

Biletlər drama qiyməti ilə teatrın kassasında satılmaqdadır.

Rejissor A. A. İvanov.

Növbəti rejissor A. M. Şərifzadə.

Rejissor müavini H. B. Şərifzadə.

Qeyd: Möhtərəm tamaşaçılardan rica olunur ki, ikinci zəng vurulduqdan sonra salona daxil olub, hər kəsin öz yerində əyləşsin.

Gələcək tamaşa: Kanuni-əvvəlin (dekabrın) 2-də “O olmasın bu olsun”.

Mövqeyi-tamaşaya qoyulmaq üçün hazırlanır: “Ölülər”, “Şah Abbas və Xurşidbanu”, “Dövləti-bisəmə”, “Arşın mal alan”, “Qaçaqqlar”, “Əsli və Kərəm” və “Aşıq Qərib”

Dövləti Teatro vəkili: M. Ə. Sidqi
T-364

BAKİ MÜSƏLMAN**CƏMIYYƏTİ-XEYRIYYƏSİ**

Bələdiyyə binasında Klub imarətində 28 təşri-sinin axşam saat 6-da Cəmiyyəti-Xeyriyyənin himayəsində olan müsəlman qaçqınlarının nəfinə “Bir piyalə çay” məclisi təşkil olunacaq. Xüsusi dəvətnamə almamış əşxas, dəvətnaməni məclisə daxil olan zaman ala bilər.

Cəmiyyəti-Xeyriyyə idarəsinin sədri Qasım Qasimov
T-358

BAKİ**BƏLƏDIYYƏ İDARƏSİ**

Bununla elan edir ki, şənbə günü həmin noyabr ayının 29-da saat 11 tamamda torq [hərrac] təyin etmişdir. Torqa qoyulan 2 parça şəhər yerləri Bandarnı küçədə şəhər (sabiqdə Aşurovun) evinin yanında. Məzkur [deyilən] yerlərin planı və şəraitini Bələdiyyə İdarəsində Ərazi Şöbəsinə hər gün görmək mümkündür.

Bələdiyyə İdarəsi
T-359

İRANLILARA MÜRACİƏT

Cəmiyyəti-maarifi-iraniyan “Tərəqqi”nin idarəsi yeni Nəşriyyat şöbəsi təşkilü üçün bu gün təşri-sininin 28-də səhər saat 10-da ümum İran ziyalılarını İttihad mədrəsəsinin binasında (Sadovı 19) təyin edilmiş ümumi iclasa dəvət edir.

14093

**QİSMİ-RƏSMİ
[RƏSMİ HİSSƏ]**

Vilayət müəssisələri haqqındakı qanunun 24-cü cildi 23-cü maddəsi əlavəsinə və 23-cü maddənin qeydində əsasən, Bakı müstəhkəm dairəsi general-qubernatoru tərəfindən verilmiş qərarı-dadi-məcburi

Tərəfimdən rüxsət verilməmiş Bakı müstəhkəm dairəsində bütün küçə yığıncaqları, mitinqlər, ictimalar [toplamlar], nümayişat [nümayişlər] qadağan edilir.

Bu məcbur qərarı-dadi xələldar etmədə [pozmaqda] müqəssir olanlar zəbtiyyə

qaydası ilə [inzibati qaydada] üç aya kimi həbsə və yənkə 10 min manat nəqdi cəriməyə məhkum edilib, Cümhuriyyət daxilindən çıxarılacaqdırlar.

Həmin qərarı-dadi-məcburi hökumət qəzetəsi “Azərbaycan”da təb [çap] olan gündən etibarən qüvvəyə minir.

*Bakı müstəhkəm dairəsi
general-qubernatoru
general-qubernator
Murad Gəray Tlexas*

Posta və Teleqraf Nəzarətindən

Əmrnamə nömrə 120

Təşri-sinin, sənə 1919

Nuxa şəhərində xüsusi şərait üzrə və ələlumum posta və teleqraf işinin tərəqqi etdiyi zamanda iki posta teleqrafxana təsis olunmuşdur: 1) üçsınıfli büro və 2) şəhərdəki şöbə. Həmin müəssisələrin təftişindən və mühasibəsindən müqərrər olunur [qərarlaşdırılır] ki, onların fəaliyyəti az miqdarda olur ki, bu səbəbdən naşi [ötrü] əhalinin də ehtiyacı olmamağı məlum olur və ələlxüsus şəhərdəki şöbəyə ki, o şöbə şəhərin az əhalisi olan bir yerdə davam edir. Fövqəzəkir [yuxarıda deyilən] şöbənin mədaxili məxaricini ödəmədiyinə görə və qeyri müəssisələrin ştalarına mütəxəssis məmurların əlavə edilmək zəruriyyətini nəzərə alaraq, Azərbaycan posta və teleqraf nahiyəsi baş müdirinə Nuxa şəhər posta və teleqrafxana şöbəsinin dekabrın 1-dən sənə 1919-dan qapamasını əmr edirəm. Şöbənin ştatı barəsində əlavə əmr sadir olacaqdır [veriləcəkdir].

*Posta və Teleqraf naziri
Camo Hacinski
Dəftərxana baş müdiri Blajevski*

Əmrnamə 3

Təşri-sinin 24, sənə 1919

Hali-hazırın şəraiti mövcubincə [şəraitinə əsasən], teleqraf işinin mühüm və xüsusi bir mənası olduğunu nəzərə alaraq, həmin idarələrin müdiriyyət əshabına [müdir vəzifəsini tutanlara] teleqraf işinin ələlumum nizamlı və qaydalı olmasına, teleqrammaların dürüst yazılıb və bilatəxir ırsal olunub [dərhal göndərilib] ünvan sahiblərinə çatdırılmasına diqqət etmələrini əmr edirəm. Məzkur əmrlərdə [deyilən işlərdə] nöqsanlıq göstərən müqəssirlər qanunun ən şədidd [şiddətli] cəzasına giriftar olacaqlarını bəyan edirəm.

Axır zamanda hətta böyük mənaya dara və əhəmiyyətə haiz olan [böyük mənaya sahib olan və əhəmiyyət daşıyan] hökumət teleqrammalarının dəxi mətləbləri dəyişdirilib, təxirə salınmaq itti-faqı [hadisəsi] vəqə olmuşdur.

Fövqdə [yuxarıda] bəyan olunmuş cəhəti və fəvqəzəkir teleqrammaların xüsusi mənasını nəzərə almaqla bərabər, Azərbaycan posta-teleqraf nahiyəsi baş müdirinin təhti-idarəsində [tabeçiliyində] olan məmurların məzkur işlərdə nöqsaniyyət göstərmələri itti-faq düşdüğü zamanda müqəssirləri cinayət qanunu məcəlləsinin 411-ci maddəsi təriqi ilə rəftar edib onların məhkəməyə verilmələrini baş müdirə bəyan edib onun nəzəri-diqqətini cəlb edirəm.

Bundan masiva [bundan başqa], bəzi mühüm itti-faqlarda müqəssirlər fəhm və zəkəsiz ədd [hesab] olunub, mənsəbinə layiq olmamağı cəhətinçə qulluqdan əzl və ixrac olunacaqlar.

*Posta və Teleqraf naziri
Camo Hacinski
Dəftərxana baş müdiri Blajevski*

ZAQAFQAZIYA CÜMHURİYYƏTLƏRİ MÜNASİBATINA DAİR

Baş vəkilimizin [Baş nazirimizin] Tiflis səyahəti münasibətilə qəzetlərdə çıxan məlumat göstərir ki, Zaqafqaziya cümhuriyyətlərinin münasibətinə dair şayani-qeyd bir səfəhə [xüsusi qeyd edilməyə layiq bir dövr, mərhələ] açılmaq üzrədir.

Azərbaycan və Ermənistan arasında əqd edilən şəraiti-etilaf [imzalanmış razılaşma şərtləri] ixtilafli məsələləri qismən həll və təsviyə edəcək [aradan qaldıracaq] bir mahiyyətdə olduğu kimi, tərəfeyni-müahidəyn [razılaşan tərəflər], münasibəti-siyasiyyələrini [siyasi münasibətlərini] daha da mətin bir surətdə təyin edə bilmək üçün bəzi şərait ilə də müqəyyəd bulunmaqdadırlar [bəzi şərtlərlə bağlanmışlar].

Binaənileyh [ona görə], demək olar ki, hər cür siyasi etilafda göstərilməsi lazım gələn incəlik və təfərrüat Azərbaycan və Ermənistan etilafında da mövcud olub, ayrıca da Cəmahiri-Müttəfiqə [Birləşmiş Ştatlar] ordusu miralay [polkovniki] və Sülhi-ümumi Konfransının nümayəndəsi Rey cənablarının həkəm (arbitr) olaraq hər iki cümhuriyyətin ixtilafli məsələlərinə nəzər etməsi əsası qəbul edilmişdir.

Şu halda, Zaqafqaziya cümhuriyyətləri münasibətinə dair bundan sonra ətraflıca mülahizə və mütaliədə bulunmaq [götür-qoy etmək və fikirləşmək] dövrü gəlmiş sayıla bilər.

Böyük Britaniya nümayəndəsi Vordrop və Sülh Konfransı vəkili Rey və Müttəfiqlər müəssillərinin [nümayəndələrinin] Tiflisdə üç cümhuriyyət mü-

məssilləri ilə birlikdəki müsahibələri və ziyafətlər əsnasında təəti edilən [qarşılıqlı surətdə söylənən] nitqlər göstərir ki, Zaqafqaziya cümhuriyyətləri haqqında olduqca bir müəyyən təriqi-siyasət təqib edilməyə [siyasi yol izlənməyə] başlanmışdır.

Müttəfiqlər nümayəndələrinin üç cümhuriyyətin istiqlalıyyətləri təsdiq ediləcəyinə dair nitqlər irad etmələri [nitqlər söyləmələri], şübhəsiz ki, tabe olduqları hökumətimizin siyasiyyatının da bir təhəvvül [dəyişmə] halında olduğunu ima və isbat edir.

Bundan başqa da, Müttəfiqlər nümayəndəsinin üç cümhuriyyət arasında hər surətlə bir yaxınlıq və etilaf əqd edilməsi üçün təklifdə bulunmaları və bu münasibətlə də dekabrın 2-də Amerika, İngiltərə, Gürcüstan və Ermənistan hökumətləri müəssillərinin Bakıya təşrif edəcəkləri xəbəri aydınca göstərir ki, Zaqafqaziya cümhuriyyətlərinin müqəddəratı haqqında şayani-diqqət bir vəziyyət hasil olmaqdadır.

Əvət, biz münasibət gəldikcə [yeri gəldikcə], siyasi mütaliəmizdə qeyd edirik ki, Zaqafqaziya cümhuriyyətləri arasında əsaslı bir saziş əqd edilməlidir.

Zaqafqaziya cümhuriyyətləri arasında bu sazişin əmələ gəlməsi üçün bir çox müştərək, həqiqi və ciddi mənafe vardır.

Gərək coğrafi, gərəkse siyasi vəziyyət hər üç cümhuriyyətin ixtilaf içində yaşamasına kafil olmadığı [imkan vermədiyini] kimi, xarici bir qüvvətin müdaxilə və təcavüzünə də sahə açılmasına imkan verə bilər.

Sülh və sazişlə yaşayan müstəqil cümhuriyyətlər üçün nə daxildən bir

böhrani-iqtisadi, nə də xaricdən bir təhlükəyi-siyasi mütəsəvvər ola bilər [təsəvvür oluna bilər, mümkün ola bilər].

Bu üç cümhuriyyətin etilaf və sazişi, digər tərəfdən, hər millətin demokratiyası üçün də mədəni, irfani tərəqqi amillərini bəxş edə biləcəyi [kimi], sənəət [sənaye] və ticarətdə də böyük bir təcəddüdə [yenilənməyə] sahə açmasına yol verəcəkdir.

Qafqaziya cümhuriyyətləri yüz sənəlik bir monarxizm üsulundan təcrübədə olmuşlardır [təcrübə etmişlər] ki, bir millətin hürriyyəti-siyasiyyə və iqtisadiyyəsi üçün vase [geniş] bir üsul-idarə daxilində qalmaq lazımdır. O da, cümhuriyyətlər arasında saziş və etilafdır.

İştə, Azərbaycan və Ermənistan arasındakı etilaf münasibətilə Tiflisdə ehzar edilən saheyi-siyasət [hazırlanan siyasət səhnəsi] bu fikri meydana çıxardığı üçün, əlbəttə ki, bizim tərəfimizdən də əhəmiyyət və ciddiyətlə tələqqi olunur [qiymətləndirilir].

Fəqət hər şeydən əvvəl şimaldan məlhuz [gözlənən; görünən] bir təhlükəyə, yəni Rusiya denilən məhud [məlum] macəraya qarşı Müttəfiq dövlətlər tərəfindən qətiyyətlə qəbul edilməlidir ki, Zaqafqaziya əbədiyyən bir daha Rusiyaya övdət etməmək [geri dönməmək] surəti ilə müstəqil və müttəhid [bir] olsun.

Bu əsas qəbul edildikdən sonra bittəb [şübhəsiz], Qafqaziya cümhuriyyətləri arasında qüvvətli bir ittifaq dəxi təmin oluna bilər. Hər halda, hal-hazırda Zaqafqaziya cümhuriyyətləri və münasibətinin təqviyyəsi [güclənməsi] fikri ciddi fikirlərdəndir.

Çünki bu cümhuriyyətlər bu gün hər şeydən ziyadə daha böyük bir düşməne müdafiə və müqavimət etmək lüzum və ehtiyacında bulunurlar.

Düşmənin böyüyü mövcud ikən, bittəb kiçik məsələlər cayi-əhəmiyyət olammas [əhəmiyyət daşıya bilməz].

Azərbaycan və Gürcüstan arasında hərbi bir ittifaq vardır. Gürcüstan və Ermənistan arasında da böylə bir etilaf mövcud və nəhayət, Azərbaycan ilə Ermənistan arasında da böylə bir etilaf olarsa, demək ki, artıq ümumi bir saziş əqd və təmin etmək üçün sahə açılmışdır. Bunu da dekabrın 2-də paytaxtımıza təşrif edəcək Müttəfiqlər və cümhuriyyətlər nümayəndələri vəz [təsis] edərlərsə, o zaman həqiqi dostlarımıza və həqiqi düşmənlərimizə qarşı alacağımız vəziyyəti də qəti və sərih [açıq-aşkar] bir surətdə təyin etmiş olarıq.

İştə, bizim qüvvədən feilə [sözdən işə] gəlməsini istədiyimiz bir şey!..

Ə[hməd] H[əmdi] [Qaraağzadə]

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

(Azərbaycan simsiz mövqifi tərəfindən alınmışdır)

26 təşrinə-sani

(Bolşevik xəbərləri)

Hərbi əməliyyat

Narva cəbhəsində yürüşümüz davam edir. Plotsk dairəsində tərəfimizdən düşmənin 2 zabiti və 15 saldatından ibarət qaraqol dəstəsi əsir alınmışdır.

Mozır və Jitomir dairələrində xırda vuruşma və kəşfiyyat əməliyyatı.

Kiyev dairəsində Fastov yaxınlığında yürüşə keçmiş düşmənlə şiddətli vuruşmalar davam edir.

Sudja dairəsində bizim hissələrimiz Sudja şəhəri üzərinə yürüşlərində davam edir.

Liski dairəsində bizim qoşunlarımız yürüşlərini genişləndirərək düşməni cənuba tərəf sıxışdırmaqda davam edir.

Bobrov dairəsində tərəfimizdən Bobrov şəhəri və şəhərdən 15 fərsəx cənuba bir neçə məntəqə işğal edilmişdir.

Provmirov dairəsində bizim süvarəmiz iləri hərəkət edərək Suxovkanı almışlardır. Vuruşma əsnasında tərəfimizdən bir çox əsir, mitralyoz, 5 top və başqa qənimətlər alınmışdır. Düşmənlərini və yaralıları buraxaraq, pərakəndə bir surətdə ricət edir [geri çəkilir].

Don ilə Volqa arasında bizim qəhrəman qoşunlarımız ayın 14-ndə Dubovka dairəsində düşmənin 3 alayını məhv edərək, 800-dən yuxarı əsir, 22 zabit, 29 mitralyoz, 2 top, külli miqdarda qənimət alaraq yürüşlərində davam edib Dubovkanı işğal etmişdirlər. Ayın 25-ndə biz yenidən yürüşə keçərək, Tsaritsından 30-40 fərsəx şimal-şərq və şimal-qərbdə olan Troitsko-Peçorskaya xətlərinə qədər hərəkət etmişiz. Tsaritsın dairəsində Volqanın sol sahilində Tsaritsından 8-10 fərsəx şərqə vuruşmalar davam edir. Burada 100-dən yuxarı əsir və 5 mitralyoz almışız.

Çornı Yar dairəsində – Çornı Yardan 25 fərsəx şimal-qərbə bizim kəşfiyyatçılarımız düşməni Medvedyevkadan çı-

xarmış, əsir, 1 mitralyoz və başqa qənimətlər almışdır.

Hacı-Tərhan cəbhəsində – Krasnı Yarı 60 fərsəx şərqində Bolşaya Konyuşkina keçidini vuruşmalarla işğal etdik.

Omsk dairəsində – Sibiriya dəmiryolundan qərbə bizim hissələrimiz Omskdan 180 fərsəx cənub-şərqə olan Çum gölünün qərb kənarına yaxınlaşmaqdadırlar.

Dəmiryolu üzərində Tatarsk şəhərini almışız. Burada 1500 əsir, fişənk, mərmı, simsiz mövqif [radio-stansiya], telefon və teleqraf alat və əmvalları [alətləri və malları] ilə dolu bir neçə vaqon, 12 lokomotiv, avtomobil və başqa hərbi qənimətlər alınmışdır.

İtaliya ordusunun tənzi

Lion – Romadan xəbər verirlər: İtaliya ordusunun tənzi haqqında xüsusi dekret hazırlanmaqdadır. Projeyə görə, hərbi xidmət bir il təyin ediləcəkdir. Əsgərlik vəzifəsi bütün italyallara təşmil [şamil] ediləcəkdir.

Təxliyə

Lion – Budapeştdən verilən xəbərlərə görə, bu yaxınlarda Seqed fransız qoşunları tərəfindən təxliyə edilib, Macarıstan milli ordusu tərəfindən işğal ediləcəkdir.

Almaniya əsirləri

Lion – Almaniya əsirlərinin vətənlərinə göndərilmələri xüsusunda olan Almaniya mürəxxələrinin [nümayəndələrinin] ricalarına cavab olaraq Klemanso demişdir:

“Fransada olan Almaniya əsirləri hal-hazırda təxrib edilmiş məhəllərin [dağı-

dılmış yerlərin] bərpa edilməsi işlərinə cəlb edildikləri üçün Fransadan Almaniya əmələlərinin [işçilərinin] göndərilmələri haqqında etilaf [razılışma] hasil olmayıncaya qədər Almaniya əsirləri evlərinə buraxılmayacaqlardır.”

(Qafqaziyadakı Müttəfiqlər heyətinin radio xəbərləri)

Versal müahidənaməsi

Versal müahidənaməsi [sazişi] protokollarının imza edilməsi və dövlətlərin təsdiqi 28 təşrinə-sanidə [noyabrda] olacağını Parisdən bildirirlər. Bu gün Versal müahidəsinin qüvvəyə minən gün[ü] hesab ediləcəkdir.

Fon der Qoltsun həbsi

Berлиндə Baltik səvahili [sahilləri] generalının qardaşı qraf fon der Qolts həbs edilmişdir. Fon der Qolts, qardaşına Baltik səvahili qolordusu [korusu] cəm edilməsinə müavinət edilməsiylə ittiham edilir.

İzmirdə

İlhaq məmurini [işğal məmurları] əmrilə İzmir dairəsində intixabat [seçkilər] namüəyyən bir vaxta təxir edilmişdir.

“Qoben”

Türkiyə hökuməti “Qoben”i İngiltərə donanma idarəsinə təslim etmişdir.

(İtaliya heyəti xəbərləri)

Lehistan ordusunda

Varşava – Qəzetələrin verdikləri xəbərlərə görə, bir çox Ukrayna və Qaliçya

alayları təslim olmuş və Lehistana [Polşaya] keçmişdirlər.

Venizelos Romada

Roma – Yunan Rəisi-Vükəlası [Baş naziri] Venizelos rəsmi surətdə Romaya təşrinə-saninin 29-nda varid olacaqdır [gələcəkdir].

Müttəfiqlər mürəxxəsləri Romada

Roma – Kapitoliyada Müttəfiqlər mürəxxələrinin [nümayəndələrinin] şərafinə rəsmi-qəbul icra edilmişdir. Müttəfiq mürəxxələrlərdən çoxu iştirak edirdilər.

QƏZETƏLƏRDƏN

Kuban hadisatı

Kuban Radası ilə Dabravol ordusu komandanlığı arasında vüqu bulmuş olan ixtilaf get-gedə kəsbi-şiddət edərək [şiddətlənərək] vəxim [təhlükəli] bir hal almaqdadır. Dabravol komandanlığı ixtilafı neçə gün əqdəm [qabaq] Rada üzvlərindən bir neçəsini tövqif [tutmaq] və həbs etməklə nəticələndirmişdir.

“Qolos Rossii” qəzetəsinin Yekaterinodardan 20 noyabrdan etibarən verdiyi bir xəbərdə denilir:

“Rada üzvlərindən Kulabuxovun mühakiməsi qətnaməsi bu gün elan edilmişdir. Kulabuxov hərbi məhkəmə tərəfindən edam cəzasına məhkum edilmiş və noyabrın 20-də axşam saat 5-də öldürülmüşdür.

Bu gün Rada üzvlərindən bir qrupu hərbi idarəyə gəlib təslim olmuşdur. Məlumat alınmışdır ki, İvan Makarenko

noyabrın 19-da gecə ilə Yekaterinodardan qaçmışdır. Bu gün səhər Sultan Şahim-Giray da tövqif və həbs edilmişdir. Onu Çarkəz diviziyasının komandanları[ndan] Sultan Keleş Giray həbs etmişdir.

Neçə gün əvvəl həbs edilmiş olan Pyotr Makarenko, Omelçenko, Manjula, Voropinov və qeyriləri səhər saat 4-də həbsxanaya göndərilmişlərdir.

Bu gün gündüz saat 3-də general Vrangel Yekaterinodara varid olub [çatıb], Radanın gizli iclasında məruzə etmişdir.

General Zvyaqintsev, doktor Privalov, Maarif naziri Sitoviç istefaya çıxmışlardır. Ümum kabinənin istefaya çıxması gözlənilir.”

* * *

Yekaterinodar – 20 noyabr. Noyabrın 6-da sübh vaxtı Kulabuxov öz yoldaşları ilə müşavirədə bulunub, Kuban Radasının Dabravol komandanlığı ilə sülh müzakirəsinə başlamasını nəzərə alaraq, öz xahişi ilə Dabravol komandanlığına təslim olmuşdur.

TÜRK LƏR VƏ AMERİKALILAR

Ceyms Bartonun bəyanatı

Son gələn “Jurnal” qəzetəsində oxunmuşdur:

“Türkiyədə bir Amerikan Müavinət Komissiyası vardır. Cümlələrdən ziyadə bu Komissiyanın məsələsini [fəaliyyətini] anlamaq üçün şu üç ədədi zikr etmək lazım gəlir:

- 1) 150 milyon frank sərf etmişdir;
- 2) 60 min yetim toplamışdır;
- 3) 25 xəstəxana təsis etmişdir.

Bu təşkilatın ruhu İran, Qafqaziya, Ermənistan və Suriyada uzun bir səyahət yapıqdan sonra Parisə gələn sağlam və qüvvətli bir ixtiyardır – doktor Ceyms Barton.

Hər səyahətində göndərdiyi şifrəli məlumat miralay [polkovnik] Hauzun pək işinə yaramış və hətta bu məlumatı Sülh Məclisi-Alisinə də bildirmişdir. Doktor Barton vəqayeni [hadisələri] və Şərq insanlarını tanıyır. Sədrəzəm [Baş nazir] və nazirlər ələksər [çox vaxt] onunla müzakirədə bulunmuşlardır. Zati-şahanə kəndisinə qarşı ibrazi-məvəddət etmiş [padşah ona məhəbbət göstərmiş] və idarə etdiyi məsəli-İnsaniyyətkarənəni [humanist fəaliyyətini] himayə etmişdir.

Fəqət mumaileyh [haqqında danışılan şəxs] məsəli-siyasiyyəni ələnən münaqişə etməkdən [siyasi məsələlərdə açıqca mübahisə etməkdən] çəkinir. Yalnız deyir ki:

– Müavinət etdiyimiz 60 min yetim Ermənistandan gəlir. Bu gün o qədər dəhşətə səhnə olmuş olan bu həvaliyə [bölgəyə] sükunət gəlmişdir. Fəqət şunu da söyləməkdən ictinab etməyəcəyəm [çəkinməyəcəyəm]: erməni məsələsinin həllində yeganə bir çarə vardır – Ermənistan istiqlalının elanı. Bundan başqa, bu istiqlalə müxalifət edən eyi düşünür heç bir türkə təsadüf etmədim.

Doktor Barton tərəfindən övladlıq itixaz edilən [sayılan, qəbul edilən] bu 60 min yetim nə olur? Amerikanlaşdırılırmı? Barton bu amerikanlaşdırmaq fikrinin tövlid edəcəyi sui-təfəhhümləri izalə edir [doğuracağı yanlış anlaşılmalrı aradan qaldırır]. Bu çocuqlara həqiqi osmanlı tərbiyəsi verilməkdədir. Suriyada yetimlərə fransızca tədrisat yapılır.

Amerikan Müavinət Komissiyası türk qadınları ilə də fəaliyyətlə uğraşmaqdadır. Qadınlar üçün pək çox məlcələr güşad etmişdir [sığınacaqlar açmışdır]. Bu məlcələr türk hərəmlərindən qaçan xristian qadınlara təxis edilmişdir [ayrılmışdır]. Zətən Osmanlı qanunları da buna müsaidir. Bu surətlə, zövcələrindən [ərlərindən] ayrılan qadınlar əski həyatizdivacilərini [ərdə olduqları həyatı] unutmağa səy edirlər.

Ceyms Barton deyir ki:

– Ümumiyyətlə, söylənmək lazım gələrsə, türk qadını bilxassə dörd-beş sənədən bəri həyat-ictimaiyyətdə kəndisinə düşən rolunu ifaya başlamışdır. Zəki, incə, cəsur, həyat yolunda əmin xətvələrlə [addımlarla] yürüməkdədir və türk qadını həyatını qazanmaq üçün o qədər arzu etdiyi bu şəkli-məsəliyə kəsbi-ləyaqət [çalışma şəklinə layiq olmaq] üçün bütün qüvvətini sərf edir.”

ŞİMALİ QAFQAZIYADA

Şimali Qafqaziya Tədaföyi Şurasının Müttəfiq dövlətlər nümayəndələrinə verdiyi nota

Şimali Qafqaziya Tədaföyi [Müdafie] Şurası özünün diplomasi nümayəndələri təvəssütü [vasitəsi] ilə Müttəfiq dövlətlər nümayəndələrinə və Zaqafqaziya cümhuriyyətləri Xariciyyə nazirlərinə böylə bir nota vermişdir:

“19 təşrin-əvvəldə [oktyabrda] Levaşi qəryəsində [kəndində] Dabravol ordusu təərrüatından [hücumlarından] xalq müdafie edən və bütün dövlət ixtiyaratına malik olan, Şimali Qafqaziyanı müdafie edən bir Şura təşəkkül etmişdir.

Şimali Qafqaziya Tədaföyi Şurası vəziyyəti-hazirəni nəzərə alaraq, Müttəfiq dövlətlər nümayəndələri qarşısında Dabravol qoşunları ilə Şimali Qafqaziya xalqı arasında olan müharibənin Dabravol komandanlığı təqsiri ilə olduğuna işarə edərək, müharibənin təsviyəsi [aradan qaldırılması]; Müttəfiqlərin müdaxiləsi və ya öz məramnaməsini feilən göstərməkdən ötrü Müttəfiqlərin silahı və parası ilə mənfəətdar olan [bəslənən] Denikinə təsir etməklə mümkün ola biləcəkdir.

Rusiya inqilabı zamanında Dağıstan xalqı öz istiqlalıyyətini elan, Məclisi-Məbusan və hökumətlərini təşkil etmişdirlər. Məclisi-Məbusan və hökumət general Denikin qasibənə [qəsbkar] müdaxiləsindən dolayı Dağıstan xalqı qarşısında öz vəzifələrini ifa etməyib, məmləkəti müdafiesiz buraxmışdır.

Dağıstanlılar hökumətinin düşməsinə istifadə edən general Denikin bizim dağlarımıza öz qoşunlarını götürmüş, bizim heysiyyətimizi təhqir etmiş və sülhlə yaşayan əhalini talan edib Rusiya despotizm idarəsini dağlarda bərqərar etmək təşəbbüs və ehtimamında [səyində] bulunmuşdur ki, təbii, bununla da xalq müharibəsinə səbəb olmuşdur.

Bizim həyatımıza təərrüz hüququnu general Denikin Müttəfiqlər tərəfindən icazə verilmiş olan bolşevizm ilə mübarizədə anladır. Amma mən xalqın ruhani atası olduğum üçün aşkara bir surətdə ümuma məlum etməliyəm ki, biz müsavat və ədalət prinsipləri olan islam qəvaninindən [qanunlarından] başqa qeyri qanunu qəbul etməyəcəyiz.

General Denikin əsrlərdən bəri dağıstanlılarla kazaklar arasında ədavətdən

istifadə edərək Qafqazıyanı tutmuş olan çarlar misalında öz işğal məramına nail olmaqdan ötrü kazakları silah alət itxat etmişdir [kazakları öz əməllərinə alət etmişdir]. Kazaklar Qafqaziya[ya] axındıqdan sonra bizim yerlərimizi qəsb edib və biz bunun aramızda olan yeganə düşmənlikdən əmələ gəldiyini gizlətməyəcəyiz. Amma general Denikin siyasəti nəinki bunları həll edir, bəlkə, bərkəs [əksinə], daha da bu düşmənliliyi kəskinləşdirir.

Müdafiə Şurası Qafqazıyanın Rusiya olmadığını və general Denikin kazaklarla bizim dağlarımıza daxil olmasına Şura Rusiyanın təərrüatına [hücumlarına] səbr edilmədiyi kimi heç bir dağstanlının səbr edəmməyəcəyini açıq və aşkara bəyan edir. Qafqaziya dağstanlılarının əcdadımızın yolunda qanlar axıtıldığı istiqlalıyyət ideyası düşmənlərimiz üçün əlverişli olmasa da, Dağistan xalqı üçün həyat və məmat [həyat və ölüm; ölüm-qalım] məsələsidir.

Əsrlərdən bəri dağstanlıların istiqlalıyyət uğrundakı səyləri Qafqaziya dağlarında sülh və müsəlmanın [əmin-amanlığın] bərpa edilməsi üçün qovldən feilə [sözdən işə] gətirilməlidir.

Hərgah xalqların Müttəfiqlər namından Rəisi-cümhur Vilsonun elan etdiyi həqqi-istiqlalıyyətləri doğru isə, dağstanlılar öz hüququnun Müttəfiqlər tərəfindən müdafiə ediləcəyinə əmin olub bilərlər və mən qeyri-müsəvi mübarizədə qanları cari olan [axan] Dağistan xalqı namından müavinət və himayənizi rica edirəm.

Şimali Qafqaziya Tədaföyi Şurası [adından]; Müttəfiq dövlətlərin nüma-

yəndələrindən Dağistan torpağından Dabravol ordusunun təmizlənməsinə və general Denikin ordusu tərəfindən edilən təxribat və fəlakətlərin aydınlaşdırılmasına bir komissiya təyin edilməsi üçün tədabir ittixaz edilməsini [tədbirlər görülməsini] ciddən rica edirəm. Ancaq böylə tədabir həyəcən və qələyana gəlmiş [coşmuş] Şimali Qafqaziya Xalq Şurasını rahat edəcək və nahaq tökülməkdə olan qanlara xitam [son] verə biləcəkdir.

Tədaföyi Şura sədri
Şimali Qafqaziya Şeyxülislamı
Əli Hacı Akuşinski”

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

[İxtilaf Komissiyasında]

İxtilaf Komissiyası sədri Rəhim Hüseynov cənabları tərəfindən İxtilaf Komissiyası fəaliyyəti haqqında Məsai [Əmək] naziri həzrətlərinə bir müxtirə [xəbərdarlıq məktubu] təqdim edilmişdir.

Komissiyanın vəzifəsi zəhmətkeşlərin hüququnu müdafiə etmək, müəssisədarlarla [sahibkarlarla] fəhlələr miyanında [arasında] çıxacaq məsələlərə müdaxilə etməklə tətillər hərəkətinin önünü almaqdır.

Şöbənin ehtimalına məbni [əsasən], Kəsbkarlar [İttifaqları ilə meydana gələn ixtilaf] vicdan məhkəməsi, müsəlhiyə [barışıq] kameraları və etilaf [uzlaşma, razılaşma] komissiyaları vasitəsilə həll edilməlidir.

Kəsbkarlar İttifaqları [Həmkarlar İttifaqları] imtina etdiklərindən naşi [ötrü] həkəm [arbitr] orqanları qapanmışdır.

Zəhmətin müdafiəsi məsələsi həlləndən ötrü [İxtilaf] şöbəsi fəhlələrin həyatını məhəllində [yerində] öyrənməklə, Kəsbkarlar İttifaqı ilə əlaqə pəyda etmək və fabrika-zavod komitələri ilə bərabər çalışmaq [məcburiyyətində] olacaqdır.

Əlavə, Komitə fəhlə nizamnamələri, müqavilənamə və qəbul-əzl [işə qəbul və işdən çıxarma] şərtnamələri tərtibində fəvqəzlik [yuxarıda qeyd edilən] təşkilatlarla bərabər çalışacaqdır.

Şöbə Məsai Müfəttişliyinə tabe olmaqla, fəhlə təşkilatlarına sığorta cəmiyyətləri, əmanət sandıqçıları, xəstəxanalar güşadı [açılması] təşkilatı işlərində müavinətdə bulunacaqdır.

Əlavə, şöbə kəndisi fəhlələrin ölüm və xəstəlik zamanı dövlət tərəfindən sığorta edilmələrini havi [ehtiva edən] bir layihə tərtib edəcəkdir.

Cəmiyyət nizamnaməsinin təsdiqi

“Feniks” səhmdaran sığorta cəmiyyətinin nizamnaməsi işbu təşrihi-saninin 26-da Daxiliyyə Nəzarəti tərəfindən təsdiq edilmişdir.

Hökumət avtomobilləri

Hökumət qarajı avtomobillərinin bayır görünüşü bərvəchi-ati [aşağıdakı kimi] olacaqdır: yanlarında ay və ulduz, bunun altında, avtomobilin nömrəsi tərəfdə qırmızı rəngli lövhə üzərində qara xətlə türk və rus lisanında “Hökumət qarajı” yazılacaqdır. Əlavə, dalında cəli [aydın] xətlə avtomobilin nömrəsi yazılacaqdır.

Məhkəməyə verilmək

Daxiliyyə nazirinin əmri mövcubincə

[əmrinə əsasən], sabiq Bakı təhəri [axtarış] polis acentəsi Reznik Baruçevin evindəki təftişat əsnasında 30 min manat pul, 100 bidon solyanaya kislota [xlorid turşusu], 11 bidon qliserin al[ın]dığı üçün məhkəməyə verilir.

İcarə nizamnaməsi

Gəncə tacirləri tərəfindən Daxiliyyə Nəzarəti nəzdində ev sahibləri və icarədarları əlaqələrini tənzim etmək haqqında bir icarə nizamnaməsi tərtibinə dair iqdamatda [təşəbbüsdə] bulunmuşdular. Daxiliyyə Nəzarəti xəbər vermişdir ki, yeni nizamnamə verilənədək Müvəqqəti hökumət tərəfindən verilmiş 1917-ci sənə 5 avqust nizamnaməsi öz gücündə qalacaqdır.

Qazax qaçqınları

Qazax Qaçqınlar Komitəsinin sədri teleqrafən Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarətinə [Sosial Təminat Nazirliyinə] xəbər vermişdir ki, qəzada olan qaçqınların əhvalı ərzaq yoxluğundan ciddi bir şəkil kəsb etmişdir [şəkil almışdır]. Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti Gəncə nahiyə müfəttişinə əhvalı məhəllində təhqiqlə [yerində öyrənməklə], lazımı tədabir ittixazını [tədbirlər görülməsini] təklif etmişdir.

İaşə məntəqələri

Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti məhəllində [yerində] iaşə məntəqələri güşadı [açılması] üçün Lənkəran qəzası müfəttişliyinə 77 min manat pul buraxmışdır.

Səhiyyə dəstələri

Vükəla Şurası [Nazirlər Kabineti] qərarı

mövcibincə, Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarətinə səhiyyə dəstələri təşkili üçün həkim və feldşer dəvətini tapşırırdı. Nəzarət bu vaxtdak hər dəstədə bir həkim, bir feldşer, bir neçə nəfər də səhiyyə[çi] olmaq üzrə 10 səhiyyə dəstəsi təşkil edib qaçqınlar olan məhəllələrə [yerlərə] göndərmişdir. Bunların altı aylıq məxarirəti üçün Nəzarət Vükəla Şurasından 3.345.000 manat istəmişdir.

Şəkər

Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarəti əhaliyə paylanmaq üçün Zaqatal və Göyçay qəzalarına ikişər vaqon şəkər göndərmişdir.

Azərbaycana gətiriləcək mallar

Maliyyə və İqtisadiyyə Komitəsinin təklifinə məbni [əsasən], Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarəti hal-hazırda Azərbaycana gətiriləcək mallar üçün xüsusi bir nizamnamə hazırlamaqdadır. Mallar üç dəstəyə təqsim ediləcəkdir [bölünəcəkdir].

Qaçaqçılıq

Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarəti Daxiliyyə Nəzarətinə müraciətlə məlum etmişdir ki, hüdudda layiqli surətdə sərhəddarlıq təşkil edilmədiyindən, Zaqatal quberniyasından araba yolları ilə külliyyətli surətdə qaçaqçılar tərəfindən sabun, ərzaq və qeyri xammallar Gürcüstana aparılmaqdadır. Təbii ki, böylə davam edəcək olarsa, Azərbaycan bazarına da böyük təsir icra edəcəkdir.

Nəzarət rica etmişdir ki, bu haqda lazımi tədabir ittixaz edilsin.

Batum malları

Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarəti Xariciyyə Nəzarətinə müraciətlə rica etmişdir ki, Gürcüstan hökuməti nəzdində Batumdan gətiriləcək mallar[ın] Tsnoris-Tskali mövqifindən [stansiyasından] Zaqatal quberniyasına buraxılması haqqında iqdamatda [təşəbbüsdə] bulunmağı rica etmişdir.

MİLLİ MÜCAHİDƏ

Siyasəti-daxiliyyəimizdə bir çox fənalıqlar olduğundan şikayət edilir və hər kəs bu xüsusda uzun-uzadı qonuşur, söyləşir, fəqət müsbət bir nəticə hüsula gələmməyir. Fənalıqlar yenə davam edir və getdikcə dərinləşir.

Bunun əsəbini [səbəblərini] ya edilən mücadilənin nöqsanlılığında və yaxud fənalıqların doğrudan-doğruya nə olduğunun anlaşılmamış olduğunda aramalıdır. Onun üçün də məsələyə bir az daha dərinləndən baxmaq icab edir [lazım gəlir].

Eyilik və fənalıq öylə qeyri-müəyyən və nisbi keyfiyyətlərdir ki, onlar zəmin və zaman, hal və məkana nəzərən əksərən yek-digərini [bir-birini] dəyişir. Bir iş müəyyən bir hala və ya bir vaxta görə eyi olar, digər bir vəz [vəziyyət] və ya zamana görə də fəna ədd [hesab] oluna bilər.

Məsələn, sağlam barmağı kəsmək pək fəna bir iş olduğu halda, qanqren barmağı kəsmək isə ən eyi işlərdən hesab olunur.

Bu cəhətlədir ki, fənalıqlara müqabilə etmək üçün əvvəlcə onun təəyyünü [aydınlaşdırılması] və nə dürlü fənalıq olduğunun təfriqi [fərq edilməsi] və sonra onun rəf'i [aradan qaldırılması] haqqında

çalışmanın lüzumu hiss olunur. Fənalıqlar həddi-zatında vücutpəzir olmayıb [öz-özünə əmələ gəlməyib], hər daim bir taqım əsbabi-xarici [xarici səbəblər] dolayısı ilə hüsula gəldiyindən, hər fənalığın mütləqə bir səbəbi olmalıdır.

Ona binaən [ona görə] də fənalıqlara müqabilə etmək üçün, əvvəla, onun səbəblərini araşdırmağa lüzum vardır və bu səbəblər yaqin edildikdən sonra onun rəf'i üçün mücahidə [cəhd] ediləlidir. Vəilla [yoxsa], səbəb mövcud olduqca, onun nəticəsi dəxi təbiəti ilə qaldırılmaıcaqdır.

Halbuki eyilik ilə fənalığın nisbi bir keyfiyyət olduğu cəhətlə, bəzi siniflərə və ya bəzi zümrələrə [təbəqələrə] və yaxud bəzi əşxas [şəxslər] üçün eyi olan hal digər bəzisinə də fəna ola biləcəyindən, məmləkətimizin əhval və övzasına [vəziyyətinə] görə olan həqiqi fənalıqları bulmaq və onu həqiqi surətdə təfriq etmək lazımdır.

Bunun üçün fənalığı təfriq edəcək zəvat [şəxslər] məmləkətin bütün siniflər və zümrələrinin əhvalını və məmləkətdə yaşayan ruhiyyətləri və məmləkətin hər dürlü keçirməkdə olduğu siyasi, iqtisadi və ictimai şəraiti tədqiq və onun ehtiyacını təyin etdikdən sonra, bu fənalıqlar nə olduğunu və nədən səbəbli bulduğunu təfriq etməlidir.

Təbiidir ki, bu kimi mühüm vəzifə ilə iştiğal edəcək zəvatın [məşğul olacaq şəxslərin] ərbabi-ixtisas olması lazımdır. Fənalığın yaqin [aşkar edilməsi] və təfriqi bunca mühüm və bunca məsuliyyətli bir vəzifə olduğu halda, onun səbəblərini dəxi araşdırmaq və həqiqi surətdə əsəbini bulmaq daha müşkül, daha məsuliyyətli və daha mühüm bir vəzi-

fədir. Bunda isə ixtisas daha ziyadə lazımdır. Bu kimi mütəxəssis zəvata malik olmadıqca və məmləkətimizdə yaşamaqda olan fənalıqlar haqqında ixtisas daxilində təşrih və kəşfiyyət [izahat və açıqlama] bulunmadıqca və onun əsbabi-mövcibəsi [onu meydana gətirən səbəblər] kəşf olunmadıqca, bunun çarəsi qabil olamayacağı kimi, bu xüsusun rəf'i [aradan qaldırılması] üçün çalışmaqda olan mücahidlərimizin də məsaisinin [səyinin] nəticəsiz qalacağı təbiidir.

Bu xüsusun tamamilə təhlil və tədqiqini ifa edəcək, kəşf və çarəsinə təvəssül [vasitəçilik] edə biləcək mütəxəssislərin şimdilik yetişdirilməsini gənc hökumətimiz və həyati-istiqlaliyyəyə hənz qədəm qoymaqda olan millətimizdən bəkləmək qabil deyildir.

Mamafih [bununla belə], milliyyətlərini mənimsəmiş olan və hərsi-millii [milli mədəniyyət] və tərəqqiyə malik bulunan digər millətlərin əhvalını və nə surətlə tərəqqi etmiş olduqlarını nəzəri-diqqətə almaqla bərabər, bir dəfə kəndi yaşadığımız şəraiti-həyatiyyəməzə də ətfinəzər edərsək [nəzər salsaq], bu surətlə bəzi fənalıqlar kimi, onların əsbabi-mövcibəsinin bir dərəcəyə qədər təvəzöh edəcəyini [aşkara çıxacağını] zənn edirəm. Miləli-mütəməddinə [mədəni millətlər] arasında hiss və hərsi-milliyə [milli duyğulara və milli mədəniyyətə] ən çox sarılmış olan almanlar, ingilislər və yaponları görməklə, bunların layəzəzəl [sarsılmaz] və qüvvətli bir təşkilata, milli siyasət, milli iqtisadiyyat, milli ictimaiyyət və milli qüvvətlərə malik olduqlarını görürüz. Bunlarda olan bütün müvəffəqiyyətlər və ümumiyyətlə onlardakı şən və şövkətlərin kəndi millətlərinə

məxsus hərsləri [mədəniyyətləri] və milli mədəniyyətləri və hər bir şeyə milliyyət nöqtəyi-nəzərindən təsahüb etməkdə [sahib çıxmaqda] olduqlarından iləri gəldiyi anlaşılır. Bu hökumətlər digər millətlərə təhəkküm və bu millətlər digərlərini udmaq üçün əllərindəki ən mühüm alət yenə milli mədəniyyət və milli iqtisadları olduğu təəyyün edir. Bu misilli hökumətlərdə milli mədəniyyətlərini təsis və milli ictimaiyyətlərini təmyiz [digərlərindən ayırmaq, fərqləndirmək] və təsbit etmək üçün yetişmiş olan əllər bütün dünyanı və milliyyətlərini daha mənim-səmənmiş olan millətləri barmaqlarında fırladırlar. İştə, digər millətlərə vüqu bulan fənalıqların əksərisi bu yoldan gəlməkdədir. Bunlar inkar olunmayacaq həqiqətlərdir.

Bununla bərabər, bir az kəndi halımıza da ətfi-nəzər edərsək, məəttəəssüf [təəssüf ki], milliyyət naminə bizdə hər şeyin hali-ibtidaidə olduğunu görürüz:

Milli ədəbiyyatımız, milli hərsimiz, milli sənətimiz, milli iqtisadiyyatımız, milli fəlsəfəmiz, əlhasil o qədər mübtədidir [ibtidaidir] ki, yox mənzələsindədir [dərəcəsinədəir].

Bunca yoxluq içərisində əlimizdəki mövcudumuz yalnız Rusiyadan miras qalmış olan münfəsix [çürümüş] bir tərbiyə və həyatı-ictimaiyyə və fəna bir üsuli-idarə və müzirr [ziyanlı] olan bir taqım təşkilati-mədəniyyədən başqa bir şey deyildir.

Kəndi millətinə qarşı Rusiyanın kosmopolit siyasəti və müstəbid və mənfəətpərəst çarlığın qəvanin [qanunları] və üsuli-idarəsi qocaman Rusiyanı əlan [indi] qan dəryası içərisində boğmaqda və millətin inqirazını mövcib olmaqda [məhvəinə səbəb olmaqda] olduğu gözü-müzün önündədir.

Milli siyasət və milli iqtisad və milli ictimaiyyətinə istinad etməyib, digər millətlərin mədəniyyətləri əlində baziçə [oyuncaq] olan Rusiya kəndi millətini dəxi bir taqım mənfəətpərəstlərin əlində baziçə etməklə, Rusiyanın bu hali-fəlakətiştimalını [fəlakətə qərq olmuş halını] gördük və görürüz. Onunçün də məmləkətimizdə milliyyətlərini mənim-səmənmiş və millət hissiyyatını duymamış bir taqım zəvətin [şəxslərin], əcnəbi mədəniyyətlərini məmləkətimizdə olduğu kimi tətbiq etmək istədiyi, bir fransız mövləvi külahı [papağı] ilə ərəb başmağı və İran əba və qəbasını geyindirməkdən başqa bir şey deyildir. Bizim Avropanın bəzi müsbət elmlər və fənni təcrübələrinə və bir taqım üsullarına ehtiyacımız varsa da, iqtisad, hüquq, əxlaq və adətlərini olduğu kimi almaq hər halda caiz [uyğun] deyildir.

Bunun üçün də milli hərsimizi, milli ictimaiyyət, milli iqtisadiyyat, milli fəlsəfələri təsbit və təsis etmək üçün milli təbiblər və milli mütəxəssislər və milli mücahidlər yetişdirməliyiz və bu xüsusda milli mücahidəyə atılmalıyıq.

Talıbzadə Yusif Ziya

İSTİQLAL MÜZƏSİNİN AÇILMASI MÜNASİBƏTİLƏ

- 2 -

Muzey və abidələrə gəlincə, hakimi, məhkummu, hər nasıl olsa da, ciddi muzeylər əmələ gətirməyə çalışmalıyıq. Ermənilərin Üçkilsədə dörd növ muzey-

ləri vardır. Birincisi asari-ətiqədən [əntiq əsərlərdən] ibarətdir. Məzkur [deyilən] muzeyin daxilindəki əşya ilə onlar iftixar edirlərsə də, həpsi İran pulları, türk, ərəb qılıncları, Kitay və Çin çini qabları, İran əl toxunma şeylərindən ibarətdir. Yalnız içlərindən dörd-beş kilsə odalarından çıxma, üzü ermənicə yazılı guya ki, tarixi əsər olaraq daşlar vardır. Bununla belə, ərz etməliyəm ki, çox qiymətli və hədsiz şey vardır.

İkinci şöbə yeni adamların əlbisə, sənət və qeyri şeylərinin modelləridir.

Üçüncü şöbə kütübxana və rəsmxanadan ibarətdir. Kütübxana üç qismə ayrılır. Birincisində əski islam kitabları, ərəb, fars və türk və erməni lisanlarından. Ondan keçəndə, əllə yazılmış erməni kilsə kitablarıdır. İkinci qisim, əsrə aid ikmali-təhsil [təhsili tamamlamaq] üçün ümum millətlərin məşhur ədib, şair və filosoflarının əsərləridir ki, hər gün akademik və qeyriləri gedib orada mütaliə edirlər.

Doğru, bu münasibətlə fəal arxadaşlarımızdan Hüseyin Mirzəcamalov əfəndi yeni Azərbaycan müzəsinin binasını qoydu, hökumətə təhvil verdi və hər kəs qəzetədə oxudu. Təbrik və min dəfələrcə yeni müzəmizi təbriklə, Hüseyin əfəndini də səmimi-qəlbədən alqışlayırıq.

Həqiqətən bu bina bizim tarixi binamızdır.

Fəqət bu azdır. Şimdi milləti-ali olduğumuzu isbat üçün hər tərəfdən asari-ətiqə və nəfisələrə [əntiq və nəfis əsərlərə; əntiq əsərlərə və incəsənət nümunələrinə] aid əşyanı əski evlər, zəngin şəxslər posta vasitəsilə müzəməzə göndərməlidirlər və eyni zaman[da] kəndi

yer və isim künyələrini [məlumatlarını] göstərməlidirlər. Çünki muzey dəftərxanasında bəzli-hümmət edənlər[in] [bağışlayanların, verənlərin] isimləri qeyd ediləcəkdir.

Millət hər tərəfdən əski asarını [əsərlərini] arayıb bulmaqla bərabər, hökumətimiz də müzəyə para buraxmalı və icab etdikdə [lazım gəldikcə] parayla almalıdır.

Müzəməzədə balada [yuxarıda] göstərilən nümunələrin həpsi üçün başqa-başqa şöbələr açılmasını arzu etməklə, eyi olardı ki, məzkur muzeydə fotoqrafi rəsmlər üçün də bir şöbə açılsın. Müzə təbii Maarif Nəzarəti təhtində [təbəçiliyində] bulunacaqdır. Odur ki, Maarif Naziri həzrətləri gələcəkdə tarixi sima olmaq üçün Hüseyin Mirzəcamalov əfəndidən bu işə daha artıq əhəmiyyət verməklə maraqlanmalıdır. Fotoqrafi rəsmlər əldə etmək üçün eyi olardı ki, hökumət beş-on səyyar fotoqrafçı məmuriyyətə alıb, maaşca onları eyi təmin edib, Qafqazın cəmi köy və şəhərlərində əski imarətlərin və işbu müharibə gedişində mütəzərrir [zərər dəymiş] köy və şəhərlərin rəsmlərini təcili surətdə aldırıq. Fotoqrafçılar etimadlı adamlar olmalıdırlar. Əhalidən hər kəs əski bina və mütəzərrir yerlər bilirsə, qəzetə vasitəsilə elan etməlidir. Buradan iki məqsəd hasil ola bilər. Əvvəla, başqa millətlərdən nə dərəcədə mütəzərrir və məzlum olduğumuzu, saniyə [ikincisi] statistika üçün hazırlıq; salisən [üçüncüsü], rəsmləri almaq qolay olar.

Türk şair, ədib və qeyri fəaliyyət göstərmişlərin ciddi və üstünlük qazanmışlarına heç olmazsa bir neçə yerdə

abidə yaddır. Binalı və rəsmi kütüb-xana təsisini qəlbən təmənnə edirik.

Ərz edilən binalar yapılsa, biz gələcəkdə artıq qüvvətlə o bina və əsərlərin təzyin [bəzənməsinə] və təkamülünə həvəskar olacağıq və onunla da iftixar edəcəyik. Söyləyə bilərlər ki, bu müzə əskidən təsis edilmiş olsaydı gözəl olardı, çünki bizim qiymətli və ətiq [qədim] əsərlərimizi hər avropalıları daşıyıb aparmışlar. Lakin bu, düz fikir deyildir. İşə nə qədər çapıq iqdəm etsək [addım atsaq], bir o qədər artıq qazanmış olacağıq.

Şimdi bina əsasən tikilmiş kimidir. Artıq hümmət və qeyrət millətin kəndisinə qaldı. Hər kəs yeni müzəminin ikmalına [tamamlanmasına; kamilləşdirilməsinə] çalışmalı və qəlbən xidmət etməlidir. Çünki bu məsələ[nin] bir əraq və yaxud bir darülfünundan əhəmiyyəti az deyildir.

Əlirza

TƏLƏBƏLƏRİMİZİN BUGÜNKÜ VƏZİFƏSİ

Azərbaycan istiqlaliyyəti sayəsində vətənimizdə tərəqqi və ürfanın mənbəyi sanılan darülfünun [universitet] təməli atılmış və naqis olsa da milli məfkurə və amalımızdan biri, həm başlıcası həyata tətbiq olunmaqdadır.

Məttəəssüf [təəssüf ki], ilk darülfünunumuza tam mənasıyla milli şəkil verməyə müvəffəq olamдық; şu ali ocağımızı milli ruhla doldurmaq və türklük həyatına mütabiq etmək məcburiyyətindəyiz. Zira həyatı-milliyəmizdə

darülfünun kimi ali bir müəssisənin milliləşməsi öylə qolay işlərdən sanılmasın gərək. Bunun üçün də darülfünunumuza türkləşdirməyə şimdindən iqdəm [təşəbbüs] etməli və bu yolda fəaliyyətimizin get-gedə artmasına səy etməliyiz.

Biz Azəri türklərində öylə bir nəzəriyyə hüsula gəlmiş: milli, ictimai, elmi, iqtisadi və başqa bu kimi məsələlərin həpsinin həllini yalnız hökumətdən bəkləyirlər.

Fəqət şu nəzəriyyə yanlışdır. Millət kəndi içində intixab etdiyi [seçdiyi] hökumətin hər bir iqdəmatına [addımına] yardım etmək və bir çox ictimai məsələlərin həllini kəndi öhdəsinə almaq vəzifəsilə müvəzzəfdir [vəzifəsini daşıyır].

Binaənileyh [ona görə], darülfünunumuzun türkləşməyi məsələsi yalnız hökumətə aid bir məsələ ola bilməz. Öylə ali bir müəssisəni milliləşdirmək bütün millətin səyini, ələlxüsus tələbələrimizin fəvqəladə çalışmasını icab edir [vacib edir].

Hər bir azərbaycanlı türk tələbəsi darülfünunda bu gün müdavim [tələbə] surətiylə çalışdığı zaman, yarın da professorlar sırasına keçməyi düşünməli və bilməlidir ki, müstəqil Azərbaycanın müstəqil darülfünununu vücuda gətirmək fəqət onun vəzifəsidir.

Məttəəssüf, bir çox tarixi, ictimai və başqa səbəblərə məbni [əsasən], tələbələrımız əksəriyyətlə milli ruhda tərbiyə almamış və türklük ruhuna vaqif olmayan zatlardan [şəxslərdən] ibarətdir.

Onun üçün də şu əfəndilər fəvqəda [yuxarıda] göstərilən ali məfkurəni həyata tətbiq etmək məbni kəndilərinin milliləşmələrinə və tam bir türk tələbəsi

sifətinə haiz [malik] olmalarına səy və ehtimam etməli və milliləşməyə birinci vasitə olan ana lisanlarını, türk tarix və ədəbiyyatını mükəmməl surətdə öyrənməyə var qüvvətiylə çalışmalıdırlar.

Tələbələrımız darülfünunun içərisində də böyük bir mübarizə yürütmək məcburiyyətində bulunacaqlar.

Dünyanın darülfünunları həpsi vaqə olduqları məmləkətlərdə və mənsüb olduqları millətlər arasında yeni və ali fikirlər ortaya atmış və mövcud məfkurələrin nəşr və təqviyəsinə [yayılmalarına və güclənmələrinə] vasitə olmuşlar. Azərbaycan darülfünununun da başqalarından geri durmayacağını və binaənileyh [ona görə], mövcud olan Azərbaycan istiqlaliyyəti fikri-alisinin istər vətənimizdə xalqımız miyanında [arasında], istər bütün dünya millətləri içində nəşr və təqviyəsinə çalışacağını hər bir azərbaycanlı haqlı olaraq bəkləyəcəkdir.

Fəqət darülfünunumuz vəziyyət etibarilə bugün bütün cahan darülfünunları sırasında bir istisna təşkil edir.

Darülfünunumuzun alimlərindən tutmuş, adi bir xidmətçisinə varıncaya qədər həpsi əksəriyyətlə Azərbaycan amalına yabançı zatlardan müştəkkildir [şəxslərdən ibarətdir]. İştə böylə şərait dolayısıyla azərbaycanlı fikrinə zidd və türklük ruhuna uymayan bəzi ideyalar, daha doğrusu mənfəəti-milliyəmizə bəreks [milli mənfəətimizə zidd] olan fikirlər nəşr ediləcəyi ehtimalına yol verənlər olar.

Lakin böylə halların önünü almaq tələbələrimizin ən mühüm vəzifələrindən biri olmalıdır. Şu vəzifəni ifa üçün tələbələrımız şimdindən böyük fəaliyyətə

hazırlanmalıdırlar. Onların hazırlığı yalnız aralarında qəvi [güclü] bir təşkilatın mövcudluğu və sarsılmaz bir ittihad [birlik] və ittifaqın olmasıyla əldə edilə bilər. Zira müştəkkil, müttəhid [birgə] və düşüncə ilə yürüdülmən mübarizənin müvəffəqiyyətlə nəticələndiyini praktik bizə göstərir.

Bütün tələbələrimizin ittifaq və ittihadıyla Azərbaycan darülfünununun milliləşməsinə çalışılarsa, o təməlini atdığımız ali müəssisənin qaranlıq mühitimizə ürfan nurunu saça biləcəyinə və azəri türkləri arasında bir çox milli, elmi ali fikirlərin intişarına [yayılmalarına] müvəffəq ola biləcəyinə əmin ola bilər [iz].

Binaənileyh, biz Azəri türk tələbələri darülfünun içərisində milli bir ruh kəsb edib [əldə edib] onunla yaşayacağımıza və aramızda müşahidə olunan məslək ayrılığına baxmayaraq mübarizə məbni bütün milli məsələlərdə ittifaq və ittihad ilə yürüyəcəyimizə yəmin etməli və inayəti-ilahi ilə işlə başlamalıyıq.

İştə, tələbələrimizin bugünkü vəziyyəti!

Tələbə Hacığa Nuri

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

Təkbiz

Dünyə nömrlə qəzetəmizin “Bakı xəbərləri” qismində “Denikinçi müsəlmanlar” sərlovhəsilə bir xəbər yazılmışdır ki, guya Batumda Müsəlman Milli Şurasının sədri A. Cəfərzadə və katibi Ömər Ziya Bərbərzadənin Denikin tərəfindən 7 milyon rüşvət aldığı [xəbəri], mənbəyi məlum olmayan bir yerdən

olduğundan və bu xəbərin qətiyyəni əslə və əsası olmadığı təhəqqüq etdiyindən [aşkara çıxdığından], təkzib edib, ərzi-ətizər eyləriz [üzr istəyirik].

Şəhər xidmətçilərinin tələbatı

Şəhər Xidmətçiləri İttifaqının idarəsi Bələdiyyə İdarəsinə müraciətlə məlum etmişdir ki, kanuni-əvvəl [dekabrın] 15-inədək fəvqəladə işlərin paraları veril-məzsə, bir daha böylə işlər icra edil-məyəcəkdir.

Aclıq

Quba qəzasının Mirzəməhəmməd köyü camaat nümayəndələri Hacı Məhəmməd Atakişi oğlu və Süleyman Dadaş oğlu köy əhli tərəfindən Quba qəza qaimməqamına [qəza rəisinə] bir ərzihal vermişlər ki, keçən 1918-nci ilin Mart hadisələri zamanında erməni-bolşevik dəstələri tərəfindən camaatın var-yoxu talan edilib, evləri şöylə dur[sun], məscidlər də təxrib edildiyindən [dağıdıldığından] dolayı bu sənə köy camaatının lazımı miqdarda məhsulətə olmadığından, camaatın bir çoxu evsiz qalaraq, qışın hülulu [gəlməsi] münasibətilə yağmur və qar altında qalıb soyuqdan ölümə məhkumdurlar və camaatın hamısı aclıqdan yatalaq və bu kimi xəstəliklərə düşər olacaqdırlar.

Binaənileyh [ona görə], bunları nəzərə alaraq hökumət tərəfindən onlara evlərini tikməkdən ötrü para buraxılsın, bunlar bu ağır təhlükədən xilas olsunlar.

Bu ərzi-halı qəza qaimməqamı Bakı qubernatoruna göndərdikdə, qubernator cavab olaraq qaimməqama təklif etmişdir ki, kəndi sədarəti və məhəlli

[yerli] vergi və hökumət yerlərinin müfəttişləri iştirakıyla camaatın halını ətraflı müzakirə etmək üçün bir komiyaon təşkil edib, komiyaonun bu xüsusda olan qərarı xüsusda Bakı qubernatoruna müfəssəl bir məlumat versin.

* * *

Bu kimi bir ərzi-hal da Şamaxı qəzasının Lahıc köyü camaatının vəkilləri Vahab Axundov, Tacbəxş Mürsəlov və Rəsul Rəhimov Bakı qubernatoruna göndərmişlər ki, aclığın önünü alıb 6000 nəfər köy camaatını ölüm çəngalından [çaynağından] xilas etmək üçün hökumət tərəfindən bunlara ərzəq üçün 30.000 pud və toxum üçün 10.000 pud buğda və kifayət qədər də qənd, çay və bəzzaziyyə malı buraxılsın.

Bakı qubernatoru bu ərzi-halı müzakirə edilmək üçün Daxiliyyə Nəzarətinə göndərmişdir.

Fəhlə lüzumu

Daxiliyyə Nəzarətindən təcili olaraq Bakı qubernatoruna böylə bir məktub göndərilmişdir:

Dağ idarəsi əcələ [təcili] bir surətdə Yuxarı Muğan su xəndəyinin [kanalının] 2-nci hissəsinin Balqar çayı ətrafında olan su yollarının təmirinə sürəti-tam ilə şüru etmişdir [tam sürətlə başlamışdır]. Orada olan fəhlələrin miqdarı bu işə kifayət etmədiyindən, iranlı fəhlələrə lüzum hiss edilir. Bu xüsusda Ziraət [Əkinçilik] nazirinin ricası üzərinə Daxiliyyə Nəzarətinin dəftərxanası nazirin əmrilə Bakı qubernatorundan rica etmişdir ki, Biləsuvar gömrükxanasına teleqrafla bu xüsusda xəbər versin ki, burada işləmək üçün İrandan 500 nəfər fəhlənin Azərbaycan

məmləkətinə keçirilməsinə mümaniət [manecilik] edilməsin.

Binaənileyh [buna görə], qubernator Biləsuvar gömrükxanasına teleqrafla xəbər verib, cavab istəmişdir.

Fərarilərin gizlənməsi

Cülyan camaatının yüzbaşısı Mirzə Məhəmməd Əli oğlu bir neçə fərariləri gizlətdiyinə görə, Göyçay qəza qaimməqamı [Lütfəli bəy] Zülqədər tərəfindən həbsə alınaraq və həbs müddətinin altı aya qədər uzadılmasını Bakı qubernatorundan rica etmişdir.

Bir piyalə çay məclisi

Bu gün təşrinə-saninin 28-ndə şəhər bağında Yay klubunun binasında qaçqınlar nəfinə [xeyrinə] olaraq Bakı Müsəlman Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi tərəfindən “Bir piyalə çay” məclisi təsis edilmişdir.

Müsəlləmdir [məlumdur] ki, bu növ çıxışlar ianə toplamaq üçün bir vəsilədirlər [vasitədirlər]. Şəhərdə olan yeni vürud edən [gələcən] qaçqınların hamısına Cəmiyyəti-Xeyriyyə tərəfindən himayə olunması məlumdur. Bundan başqa, nə qədər Türkünstan, Çin və Türkiyə mühacirləri ümumən nə qədər ehtiyacı varsa hamısına Cəmiyyəti-Xeyriyyə tərəfindən müavinət edilir. Əlavə-əz-in [bunlardan əlavə], Ümuri-Xeyriyyə Nəzarəti təhti-idarəsində [Sosial Təminat Nazirliyi tabeliyində] olan Yetimlər yurduna da Cəmiyyəti-Xeyriyyə tərəfindən iqtidarı dairəsində müavinət edilir.

Qaçqınlara fəqət yeməkləri deyil, ev, əlbisə və yatacaq da verildikdə, bir bu qədər şəhərdə və Ermənəkəndində olan qaçqınların məxaricini mülahizə etdikdə,

nə qədər böyük bir məbləğin lüzumu anlaşıla bilər. Doğrudur ki, Cəmiyyəti-Xeyriyyəyə ianələr də verilir, ancaq bu mədaxil o məxaricin müqabilində yox mənzələsində [dərəcəsində] bir varidətdir. Binaənileyh [ona görə], teatro, cəbə ianəsi və yaxud “Bir piyalə çay” məclisi təşkil etmək, bisahib və möhtacların halını nəzərə alıb onlara müavinət və himayət etmək deməkdir.

Böylə olduqda, əhalinin bu kimi xeyriyyə işlərində iştirak etməsi hər bir vətəndost və millətpərvər şəxsin vəzifəsidir. Məlumdur ki, böylə ittifaqlarda [hallarda] lazımı müavinət edilməsə, qış hülul etdikdə [gəldikdə], qaçqınlar arasında aclıqdan və soyuğun şiddətindən yatalaq və bu kimi başqa bir xəstəliklər əmələ gəlib, şəhəri fəna bir hala sala bilər. Bu nöqtəyi-nəzərdən hər kəs bu xüsusda çay məclisinə gedib, bəqədri-qüvvə ianə verməklə kəndi ac və bisahib vətəndaşlarına müavinət edəcəyinə əminiz.

45.000 manat itmişdir

Qırx beş min manat pul apardığım yerdə cibimdən düşübdür. Hər kim tapıbsa, xəbər versin. Tapan adama pulun yarısı çatacaqdır.

Adres: Dəniz qırağında “Lənkəran” mehmanxanası altında Məşhədi Abdulla çayçıya rücu [müraciət] olunsun.

BİRJADA

Kerenski minlik 850-1020 manata qədər, 250-lik kəndi qiymətindən 12 faiz əskikdir.

Nikolay 5 yüzlüyü 800-1485 manata qədər, yüzlüyü 200-290 manata qədər və xırdası 50-85 faizə qədərdir.

Türkiyə kağız lirəsi 215 manat və Zaqafqaz bonu min manata 35 manat fəzlədir.

Türkiyə altun lirəsi 1015 manat, imperial 890 manat, altun onluq 1200 manat və Avstriya altunu 2275 manatdır.

Gümüş manat 93 manat və xırd gümüş para 38 manatdır.

Bakı bonunun min manatı İranda 3 tümən 4 qran olmuşdur.

Susinin topu 1055 manata gedir.

Denikin parası kəndi qiymətindən 35 faiz əskikdir.

FİRQƏ VƏ CƏMIYYƏTLƏR

Ünas Cəmiyyəti-Xeyriyyəsində

Məlum olduğu üzrə, Bakı Müsəlman Ünas [Qadınlar] Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi tərəfindən cümə günü iclasi-ümumi təyin edilmiş və sabiq idarə əzasından [üzvlərindən] bir xanım belə təşrif gətirməmiş olduğundan, iclas baş tutmamışdı. Ona görə də bazar ertəsi saat 3-də ikinci dəfə olaraq iclasi-ümumi dəvət edilmişdi.

Fəqət nədənsə bu dəfə yenə sabiq idarə və Təftiş Komissiya əzası xanımlar iclasa təşrif gətirməmişlərdir. Ancaq Təftiş Komissiyası əzasından bir xanım təşrif gətirmiş imiş. Bu surətlə, yenə də sabiq idarənin fəaliyyəti haqqında məruzə verilməmiş, xülasə, iclas yenə baş tutmamışdır.

“Müsavatda”

Pristavlardan şikayət

Son zamanlarda “Müsavat” kənd və mədən şöbələri tərəfindən pristavların camaatla qanunsuz hərəkətləri barəsində şikayətlər gəlir. “Müsavat” firqəsinin Bakı komitəsi varid [daxil] olan bu şikayətlər haqqında təhqiqat etmək və qarşısını almaq üçün lazımı məhəllinə [yerinə] müraciət etmişdir.

Tətil günləri və Məsai naziri

“Elektriçeski sila” tətil etdiyindən dolayı, işdən qalan mədən və zavodlarda müdirilər bekar günlərin haqqını fəhlələrə verməkdən imtina etmişlərdir. “Rus-Neft” cəmiyyəti isə tətildən istifadə edərək bəzi əməlləri xidmətdən çıxarmaq istəmişdi. Bu barədə fəhlələr “Müsavat” firqəsinin Müsaliyə-Mürəfiə [Məhkəmə və Barışıq] şöbəsinə müraciət etmiş olduqlarından, firqə də Məsai Nəzarətinə [Əmək Nazirliyinə] bu barədə xəbər vermişdi. “Müsavat”ın müraciətinə cavabən Məsai naziri böylə bir məktub yazmışdır:

“24 təşrini-sani 1919 tarixli 76 nömrəli təliqənizə [rəsmi məktubunuza] cavab olaraq Məsai Nəzarəti elam edir [bildirir] ki, Baş Məsai Müfəttişliyinə təhriyə [yazılı surətdə] əmr olunmuşdur ki, “Rus-Neft” şirkəti mədənləri müdirinə əməllərin elektrik qüvvəsi olmadığına görə qulluqdan ixrac edilməsindən vaz keçsin və tətil günləri çalışmaq istəyib, fəqət elektrik olmadığından çalışmaqdan məhrum olan əmələ və qulluqçuların, Məsai Nəzarətinin 14-6 tarixli dekreti mövcubincə [əsasında] tamamilə maaşları verilməlidir.”

Cəmiyyəti-Xeyriyyədə

İrəvan qaçqınları

Dərbəndə göndərilmək üçün 41 nəfər İrəvan qaçqınları Cəmiyyəti-Xeyriyyə tərəfindən Ümuri-Xeyriyyə Nəzarətinə [Sosial Təminat Nazirliyinə] göndərilmiş və Nəzarət tərəfindən onlara bilet və hər birinə 50 manat yol xərci verilmişdir.

Mühacirlər

11 nəfər Türküstan və Çin mühacirlərinə Cəmiyyəti-Xeyriyyə Həsənquliyə qədər bilet və yol xərci verilmək üçün Ümuri-Xeyriyyə Nəzarətinə göndərmişdir.

Əqd

Cəmiyyəti-Xeyriyyə himayəsində olan qaçqınlardan subay bir qadını Cəmiyyət Nəcəfqulu Kərbəlayı Ağababa oğluna verərək Cəmiyyət üzvü Şeyx Əbdülqəni və Molla Ruhulla əqd [kəbin] oxumuşdur.

İanə

Bakı əhlindən Səməd Hacı Haqverdi oğlu biçiz [yoxsul] olduğu üçün Cəmiyyət tərəfindən məzkura [deyilən şəxsə] 200 manat və Səltənət xanım Cavanşir qızına 200 manat ianə verilmişdir.

Cəmiyyətin xərci

Şəhərdə olan 3940 İrəvan qaçqınlarına Cəmiyyəti-Xeyriyyə tərəfindən bu günlərdə hər birinə 50 manatdan 19700 manat ianə verilmişdir.

İclas

Bu gün təşrini-saninin 28-ndə axşam saat 4-də “İttihad” məktəbi binasında Cəmiyyəti-maarifi-iranıyan “Tərəqqi”-

nin növbəti idarə iclası və səhər saat 10-da Nəşriyyat şöbəsi güşadı [açılması] üçün ümum İran ziyalılarınin həman məktəbin binasında ümumi iclası təyin edilmişdir.

AZƏRBAYCANDA

Salyandan

Siçan müdafiə və mübarizəsindən ötrü hökumət tərəfindən gəlmiş iki nəfər məmurlardan biri Mixaylov nam şəxs Aşağı Surra və Qaraəhmədli və bir başqa kənddən hərəsindən iki min rublə və bir kənddən 4 min rublə rüşvət alıb ki, hökumətə məlum etsin ki, bu yerlərdə siçan yoxdur.

Bunu “Müsavat” Salyan şöbəsi məxfi surətdə təhqiq edərkən, qəza qaimmə-qamı [qəza rəisi] bilib, kəndisi dəxi təhqiq bə’dində [sonrasında] mötəbər vəsaiq [dəlillər] ilə bərabər müqəssirləri İstintaq şöbəsinə vermişdir.

Biçarə əhali kəndi mənafeyi-ümumiyyəsinə, kəndi təmini-istiqlalını [gələcəyini] düşünməksizin böylə nagəhan bəlalara düşər olmasını ağır qiymətlərlə satın almaq istər. Daha düşünməz ki, Nikolayın o dövrü-mənhusu [nəhs, uğursuz dövrü] keçdi ki, mal həkimi heyvanlarda xəstəlik vardır deyə pul təmənnasıyla evbə-ev, qapı-qapı gəzib biçarə əhalinin mallarını, bütün heyvanlarını dəva verib öldürürdü və bu vasitələrlə qat-qat Nikolay yüzlükləri, minlikləri ilə ciblərini doldurub evlərinə qayıdırlardı.

Odur ki, adət etmiş əhaliyə o vicdansız məmurun məzrəyə [tarlaya] qoyduğu dəva heyvanlara zərər yetirər

zənnilə şeyiat [şayiə] buraxmışdır. Buna dəxi əhali etimad etmiş. Hal böylə deyildi. Dəva bir parça çörək arasına qoyulub, siçanın yuvasına yarım çərək və bəlkə bir çərək qədər dərinlikdə qoyulur ki, heyvan və ya uşaq götürüb yeməsin. Bununla bahəm əhaliyə elam edilmiş [bildirilmiş] ki, dəva qoyulan yerlərə uşaq və ya heyvan buraxmasınlar. Nə isə, hərif oynadığı roluna müvəffəq olmamışdır.

Gömrükdə sui-istemal

Ağstafa gömrüyünün xəzindədarı Noskov təşrinə-əvvəl 27-nci gecəsi idarədə əzl edilməsi [işdən çıxarılması] və yaxud məzuniyyət verilməsi haqqında bir rapor buraxıb Tiflisə azim olmuşdur [yola düşmüşdür]. Məzkurun [deyilən şəxsin] təhti-ixtiyarında [ixtiyarında, əlində] 11.277 manat 16 qəpik dövləti pul vardı ki, bunlardan 6.950 manatı müsadirə edilmiş unun satışından hasil edilmişdi.

Ağstafa gömrüyünü təftiş edən Dövləti Müfəttişlik xüsusi əmr məmuru Məcnunbəyovun təklifi mövcibincə [təklifinə əsasən], məzkur Tiflisdə dərdəst edilib [tutulub] gömrüyə gətirilmişdir. Gəncə nahiyə məhkəməsinin müddəyi-ümumisinə [prokuroruna], məzkuru 354, 359-cu maddə mövcibincə məhkəməyə vermək üçün təhqiqat yapımaq təklif edilmişdir.

Xüsusi işlər müstəntiqi Bax işbu təşrinə-saninin [noyabrın] 15-ndə müddəyi-ümumi müavini Stepkin ilə məhəllində [yerində] təhqiqat yapıb, məzkuru müttəhim edərək Qazax həbsxanasına saldırtmışdır. Təhqiqat davam edir.

Saray quldurları

İşbu təşrinə-saninin 17-sində Biləcəri

mövqifi [stansiyası] yaxınlığında 6-ncı polis dairəsi məmurini [məmurları] və əhalinin isbatı-vücuduyla [iştirakıyla] 7-nci dairədə qətl edilmiş Dağıstan nahiyəsinin Kurinski okruqunun Matiki köyü əhli İskəndər Osman oğlunun meyiti dəfn edilmişdir. Məqtul iki nəfər yoldaşıyla Şamaxıya gedən 50 nəfər arabaçı malakanları təşyi [müşayiət] etdiyi zaman öldürülmüşdür. Qaradərəyə çatmamış bunların üzərinə Saray kəndi quldurları Həsən Zülfüqar oğlu, Ağaəli Gülmirzə oğlu, Əbülfəzl Cavad oğlu hücum edib atışma başlanar.

Əbülfəzl Cavad oğlu tutulub, digər iki nəfər qaçmağa başlarlar. Mütəvəffa İskəndər Osman oğlu onların dalınca qoşub yoldaşı Hacıqədir Məhərrəm oğluyla onlara çatdıqları əsnada, mütəvəffanı [rəhmətliyi] ağzından vurub öldürürlər.

Hacıqədir 7-nci dairə pristavına əhvalı bildirmişdir. Canilər bundan istifadə edərək yaralını beş qurşunla qətl edirlər.

Təhqiqat nəticəsində məlum olmuşdur ki, Dadaşovanı qarət etmiş Ağabala Qulam oğlu və Saray kəndi kəndxudası Məhərrəm Hüseyn oğlu və məzkur [deyilən] dairə muxtarı [səlahiyyətli şəxsi] Hənəfi Məcid oğlu da bunların yoldaşları olmuşdurlar. Bunlar 6-nci dairə polis müfəttişliyi tərəfindən dərdəst edilmişlərdir [tutulmuşlar].

Təhqiqat bitib, quldurların hərbi məhkəməyə verilməsi haqqında təşəbbüsət olunmuşdur.

Lənkəranda

Daxiliyyə Nəzarətinin Lənkəran uyezdi idarə edən xüsusi müvəkkili Bəhram

xan Naxçıvanski tərəfindən Lənkəran uyezdinə böylə əmr sadir olmuşdur [əmr verilmişdir]:

“Axır vaxtlar əhali tərəfindən çoxlu ərizələr verilib, məmurların camaatla pis rəftarından şikayət edilir. Mən indi Lənkəran uyezdini idarə etməyə sürü edərək [başlayaraq], ümum xidmət əhli məmurlara əmr edirəm ki, bundan sonra öz vəzifələrini ifa etdikləri vaxt qanunun onlara verdiyi hüquq və qaydadan kənara çıxmasınlar.

Kəndi vətəninə sevan hər bir namuslu məmur xatirindən çıxarmamalıdır ki, zəhmətkeş xalqın həyatını təmin və onun tərəqqi və təalisinə [ucalmasına] xidmət etmək ancaq insaf və vicdan üzrə iş görmək və xidmət etməklə ola bilər. Ələlxüsus Lənkəran uyezdində ki, burada camaat bir çox böhranlar və hərç-mərçliklər keçirmişdir. Buna görə də, hər bir xidmətçi öz vəzifəsini ədalət üzrə ifa etməlidir. Sui-istemalda bulunanlar [vəzifəsindən sui-istifadə edənlər] isə xidmətdən əzl edilib [qovulub] məhkəməyə verilməlidir.”

GÜRCÜSTAN XƏBƏRLƏRİ

Hərç-mərç ilə mübarizə

Məlum olduğu üzrə son zamanlar Gürcüstan daxilində bəzi ünsürlər daxili nizam və asayışı tez-tez pozurlar. Bu cümlədən, məsələn Gürcüstanın müxtəlif yerlərində bolşeviklərin xürucu [çıxışları] vaqe olmuşdur. Digər tərəfdən, məmləkət daxilində oğrular, quldurlar çox cəsərlənərək hətta dəmiryollarında qatarları belə dayandırır soymaq, qarət etmək

dərəcəsinə gəlmişlərdi. Gürcüstan hökuməti bu hərəkətlərin müqabilinə hər dəfə mümkün və lazım olan qədər tədbir görürdü və namötəbər ünsürlərlə hər daim mübarizədə bulunurdu.

Şimdi Tiflis qəzetələrində dərc edilmiş təbliğati-rəsmiyyədən [rəsmi məlumatdan] anlaşılır ki, gürcü hökuməti bu ünsürlərlə daha şiddətli və qəti bir surətdə mübarizəyə başlamışdır. Mübarizənin müntəzəm və daha müfid [faydalı] olması üçün Daxiliyyə Nəzarətində hökumət və camaat müəssisələri nümayəndələrinin iştirakıyla bir neçə məşvərət məclisləri tərtib edilərək qərar verilmişdir ki:

[1 -] Quldurlarla mübarizə qəsdilə ümum məhəlli [yerli] hökumət nümayəndələrindən tələb edilsin ki, məşhur quldurların siyahısını təqdim etsinlər və məzkur [deyilən] siyahılara adları qeyd olunan əşxasın [şəxslərin] xüsusi əlamətləriylə bərabər uyezd komissarlarına göndərsin; 2 - quldurluqda yaxud quldurlara müzahirət [kömək] etməkdə məznun tutulub da [şübhəli bilinib də] məhkəməyə vermək üçün əldə rəsmi dəstəvüzlər [sübutlar] olmayan əşxas uyezd yaxud cümhuriyyətdən təbid [sürgün] edilsinlər; 3 - nizam və asayışı və əmin-amanlığı təmin etmək qəsdilə qoşunla xalq qvardiyasından başqa ümum əhalinin silahı alınsın; camaatda olan bütün tüfəng və tapança yığılmalıdır; alınan silah topxana anbarına göndərilib siyahısı tutulmalı və bu xüsusda bilatəxir [dərhal] Daxiliyyə Nəzarətinə məlumat verməlidir.

Milis islahatı məsələsi haqqında qərar verilmişdir ki:

1 - Milis nəfəratı [nəfərləri] içərisindən ümum qeyri-mötəbər və ləkəli adamların çıxarılması haqqında tədbirlər görülsün; 2 - yaxın zamanda Daxiliyyə Nəzarəti nəzdində milislər üçün qısamüddətli xüsusi kurslar açılsın; 3 - milis xidmətinə ancaq savadlı adamlar qəbul edilsin; 4 - xırda zemstvo ictimiasında [yerli özünüidarə qurumu yığıncağında] məhəlli [yerli] əhalidən milis xidmətinə adam qəbul edilməsin; 5 - xırda zemstvo vahidlərində xidmət edən milis nəfəratı bilavasitə məntəqə milisinə, o dəxi uyezd milisinə tabe olmalıdır; məntəqə milisi rəisi və uyezd milisi rəisi müavini namizədlərini uyezd milis rəisi göstərəcək və uyezd zemstvo idarəsi təsdiq edəcəkdir; 6 - ictimai cinayət işlərində Tiflis, Kutais, Poti və Suxumdan başqa ümum şəhər milisləri uyezd milis rəisinə tabe olmalıdır; 7 - milis komissar rəisləri həmişə özləriylə cinayət qanunlarını yaxud ona müvafiq müfəssəl düsturləməllər [təlimatnamələr] bulundurmalıdırlar.

Milis nəfəratı məişətinin artırılması haqqında dəxi müəyyən qətnamə qəbul edilmişdir. Milis nəfəratının, hər yerdə olur-olsun müəyyən bir cür əlbisə geymələri də ayrıca qərarlaşdırılmışdır.

İstintaq icrası haqqında qərar verilmişdir ki:

1 - Ümum uyezd komissarları və milis rəislərinə təklif edilsin ki, istintaq ediləcək əşxas və buna aid işləri 24 saat zərfində müstəntiqə versinlər; çox əhəmiyyətli ittifaqlarda [hallarda] eyni müddətdə cəlb olunan şəxslə bərabər təhqiqat icrasında alınan məlumat dəxi müxtəsərən təqdim edilməlidir; sonradan alınan əlavə məlumat dəxi bilatəxir

müstəntiqə göndərilməlidir; 2 - təhqiqat, müddəyi-ümumi [prokuror] Kilazarov tərəfindən verilən düsturləməllərə müvafiq bir surətdə icra edilməlidir; 3 - Şura, müstəntiqələrin artırılmasını lazım bilmişdir; 4 - qanunun çox əhəmiyyəti olan cinayətlər haqqındakı 5-nci maddəsinin dəyişdirilməsi və bu cür canilərin önünü almaq tədbirlərinin məhkəmə tərəfindən müəyyən qərar verilənədək ləğv edilməməsi lazım görülmüşdür.

Sonra vergi məsələsinə keçərək Şura qərar vermişdir ki, dövləti vergilərin bilatəxir – hər halda yanvarın 1-ndən keç olmamaq şərtilə yığılması haqqında ciddi tədbirlər görülsün.

Nəhayət, əsgərlikdən qaçmış fərarilərin geri qaytarılması və bu yaxınlarda yeni əsgər yığılması məsələsi müzakirə edilərək, qərar verilmişdir ki, ümum fərarilər və əsgərliklə mükəlləflər bilatəxir və bilaqeydü şərt [qeydsiz-şərtsiz] öz qitəatlarına [hərbi hissələrinə] qayıtmalıdırlar; əsgərləri gizləyənlər müqabilinə isə ən qəti və şiddətli tədbirlər tətbiq edilməli, hətta lazım gələrsə dekret mövcubincə [dekretə əsasən] məhkəməyə verilməlidirlər.

İDARƏYƏ MƏKTUB

Əfəndim həzrətləri;

1919 – 26 təşrini-sani “Azərbaycan” qəzetəsində “Parlaman üzvünün əzli” sərlövhəli xəbərdə Göyçay uyezdinin məbusu Hacı Hüseyn Əfəndizadə müddətiməlumə zərfində məzuniyyətdən övdət etmədiyindən [qayıtmadığından], kənar

hesab olunub, yerinə bir qeyrisinin intixab edilməsi [seçilməsi] üçün vilayətdən Göyçay qaimməqamlığına bir təbliğirəsmi mövcud olduğunu qeyd edirsiniz. Əvət, Məclisi-Məbusan Divani-Rəyasətinin səhvi nəticəsi olaraq, məzuniyyətim olan ay yarımı bir ay hesab edilib, o surətlə haqqımda qərar verilmişdi. Fəqət 24 təşrini-sani tarixli Məclisi-Məbusan iclasında həman qərarın bir səhv nəticəsi olaraq vüquya gəldiyini Divani-Rəyasət elan edərək, hüququmun iadəsilə əvvəlki qərarın ləğv olunub məbusluğumda qaldığını bərayi-təshih və məlumat [düzəliş və məlumat üçün] qəzeteyi-aliiyələriylə elanını rica edirəm.

*Göyçay uyezdinin məbusu
Hacı Hüseyn Əfəndizadə*

TEATRO VƏ MUSIQI

“Əlmənsur”

Bu gün cümə günü təşrini-saninin (noyabrın) 28-ndə axşam Dövlət Teatrosunda məşhur “Əlmənsur” draması mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır. Həmin drama üçün xüsusi rəqs hazırlanmış. Biletlər drama qiyməti ilə teatrın kassasında satılmaqdadır. Tamaşa axşam saat 8 tamamda başlanacaqdır. Tamaşaçılarıdan rica olunur ki, vaxtında teatroya gəlib, hər tənəffüsdə ikinci zəng vurulduqdan sonra içəri daxil olub öz yerlərində əyləşsinlər. Gələcək tamaşa səşənbə günü kanuni-əvvəl (dekabrın) 2-sində “O olmasın bu olsun” operettası mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır. Mövqeyi-tamaşaya qoyulmaq üçün hazır-

lanır: “Ölülər”, “Şah Abbas və Xurşidbanu”, “Dövləti-bisəmə”, “Arşın mal alan”, “Qaçaq”, “Əsli [və] Kəram”, “Otello” və “Aşiq Qərib”.

Xəzər dənizində posta, sərnişin və yük gəmilərinin hərəkəti

Bakı-Ənzəli

15-ci körpüdən səşənbə [çərşənbə axşamı], cümə və bazar günləri saat 4-də.

Bakı-Tazaşəhər (Krasnovodsk)

15-ci körpüdən düşənbə [bazar ertəsi], çərşənbə və cümə günləri saat 5-də.

Bakı-Salyan

19-cu körpüdən bazar, səşənbə, çərşənbə və cümə günləri saat 4-də.

Bakı-Ənzəli-Şahsavar-Məşhədsər-Bəndər Gaz və geri

17-ci körpüdən çərşənbə günü saat 4-də.

Bakı-Hasənquli-Bəndər Gaz-Məşhədsər və geri

17-ci körpüdən səşənbə günü saat 4-də.

Petrovsk-Fort-Aleksandrovsk-Quryev və geri

Paroxodlar Petrovskdan pəncşənbə [cümə axşamı] günləri saat 4-də çıxırlar.

Bakı-Lənkəran-Astara

17-ci körpüdən düşənbə, səşənbə və şənbə günü saat 4-də.

Bakı-Petrovsk

15, 24 və 25-ci körpülərdən səşənbə, pəncşənbə və şənbə günləri saat 4-də.

T-178

Xüsusi müsəlman təvəllüdxanası Gövhər xanım Qazizadə

Vəzi-həml edən hər bir vaxt, gələn xəstələr isə hər gün səhər saat 10-dan 2-yə kimi qəbul edilirlər. Təvəllüdxanada əməliyyatı-cərrahiyyə (operasiya) icra edilib, doktor Tsentner konsultasiya yapır. Feldşeritsamama Vasserman çiçək döyür, yara bağlayır və iynə vurur. Adres: Armyanski küçə nömrə 13. Telefon nömrə 58-39.

T-321

Doktor M. İ. Lurye

Əmrazi-zöhrəviyyə və daxili naxoşluqları qəbul edir. 914 və 606 müalicəsi. Qəbul edir hər gün səhər saat 8-1-ədək; axşam saat 4-7-yədək.

Ünvan: Vorontsovski küçə, nömrə 45, Bandarnıdan küncündə, yolu Bandarnıdan, nömrə 8, 3-cü mərtəbə. Telefon: 17-06 və 52-36.

14706

İstanbul doktor və bakterioloq Nazim bəy Hüseynzadə

Sifilis, terbiyə, şankr və daxiliyyə naxoşluqları, 914 və 606 müalicələri tətbiq edilir.

Qəbul olunur səhər saat 9-dan 10-ədək, axşam saat 6-dan 7-yədək.

Ünvan: Voronsovski küçə, nömrə 17, doktor Qarabəyovun müalicəxanası. Telefon nömrə: 49-87.

1470

Doktor İ. M. Bronşteyn

Xüsusi əmrazi-zöhrəviyyə, dəri və daxiliyyə naxoşluqları qəbul edir. Hər gün səhər saat 10-dan 1-ədək; axşam saat 4-dən 7-yədək. Şamaxınka 12, telefon 4-21.

14003

Doktor**C. N. Ləmbəranski**

Daxiliyyə və cərrahiyyə naxoşluqlarına müalicə edir. Qəbul olunur gündüzlər 10-dan 12-yədək; axşamlar 5-dən 7-yədək.

Ünvan: Birjavaya küçə 8, telefon 57-30.

14040

Doktor**Mustafa bəy Hacıqasımov**

Xüsusi arvad naxoşluqlarına müalicə edir. Qəbul edir axşamlar saat 4-dən 6-yədək, cümə günlərindən başqa.

Adres: Vorontsovski küçə, nömrə 17. Doktor Qarabəyovun müalicəxanası.

14034

Diş həkimi B. L. Levin

Qəbul edir hər gün səhər saat 9-dan 1-ədək, axşam saat 4-dən 8-ədək.

Dişlərin ağrısız çəkilməsi, sement, gümüş və qızıl plomblar. Müalicəxanada xüsusi diş laboratoriyası. Qızıl və kauçuk üzrə hər növ işlərin tez və təmiz görülməsi.

Adres: Sisyanovski, nömrə 7, Qubernskinin küncündə.

11496

Berlin Darülfünunu doktoru N. Melkumyan

Daxili, zöhrəvi, sifilis, “606” və “914” müalicələrini qəbul edir. Hər gün səhər saat 8-dən 12-yədək, axşam saat 4-dən 7-yədək. Ünvan: Vorontsovski küçə nömrə 9-11. Kolyubakinski küçənin küncündə. Telefon nömrə 34-34.

14075

Petroqraddan gəlmiş doktor İshaq Avetisoviç Atayans (professor Mixaylovun müavini)

Mamalıq, qadın və urologiya naxoşluğuna mübtəla olanları qəbul edir. (Bövl [idrar] yolu azarına, köhnə və təzə süzənəyə müalicə edir.) Bövl yolunu elektrik aləti ilə müayinə edir. Hər gün saat 3-dən 6-ya kimi. Çaharşənbə günləri fəqirləri pulsuz qəbul edir.

Ünvan: Telefonu küçə, nömrə 6.

7444

Doktor**V. K. Finkelşteyn**

Qulaq, burun, boğaz və cərrahiyyə naxoşluqlarına müalicə edir.

Qəbul olunur səhərlər saat 8-dən 9-ədək; axşamlar saat 5-dən 7-yədək.

Telefon 24-70.

Vorontsovski küçə, ev nömrə 4, Parapetin küncündə.

14052

Diş həkimi**S. M. Hamburq**

Dişlərin müalicəsi və ağrısız çəkilməsi, kauçuk, qızıl və platina üzrə hər növ işlərin qəbulu. Qulluqçulara güzəşt olunur. Qəbul olunur saat 9-dan 2-yədək, 4-dən 6-yədək. Nkolayevski caddə 21, Parlaman qarşısında. Telefon 5-96.

14059

Diş həkimi**A. A. Mirkin**

Dişlərə müalicə olunub və doldurulur. Kauçuk və qızıl üzərində süni dişlər qayırılır. Dişlərin ağrısız çəkilməsi. Qəbul olunur: gündüzlər 9-dan 2-yədək; axşam saat 4-dən 7-yədək. Ünvan: Gimnazicheski küçə, nömrə 164.

14078

Ana rica edir o şəxslərdən ki, onun qızı Katya Kupriyanovun adresini ki on yaşındadır və noyabr ayının 14-ndə evdən çıxan zaman yox olubdur, göstərsinlər.

Adres: Merkuryevski 34, telefon 74-52.

14091

İtibdir

Noyabr ayının əvvəllərində Şamaxı uyez-dinin Quruzma kəndinin sakini Əlipənah Mustafa oğlu itibdir. Onun yerini bilənlərdən vəyainki bir xəbər bilənlərdən bu ünvana məlum etmələrini acizənə təvəqqe edirəm: Bazarnı küçədə Səttar Mərdanzadənin dükanı.

Telefon nömrə 55-41.

14090

Neft farsunkaları

Məhəmmədsadiq Rüstəmovun master-skoyunda Mariinski küçə ilə Karantinnidə ucuz qiymətə ev peçləri üçün neft farsunkaları hazırlanır.

14089

Elan**Azərbaycan Dəmiryollarının İdarəsi**

Yerli əhalidən yaxşı elmi və lazımı dərəcədə kamil və əlil olmayan əşxas konduktorluq vəzifəsini öyrənməkdən ötrü müftə kurslara dəvət edir. İmtahan verib və dəmiryolu xidməti tərəfindən konduktorluq vəzifəsinə layiq görülməyə zəvat [şəxslər] tormoz konduktorluğuna qəbul olunacaq Bakı stasyonunda, Hacıqabulda və Gəncədə. 1600 məvacib ilə hər adama. Xahiş edənlər ərizə ilə Bakı Dəmiryol İdarəsinin dəmiryol hərəkəti müdirinə rücu edə bilər ki, kursların rəisi İbrahimova və bu şəhadətnamələri göstərməlidirlər: 1) pasport; 2) öz əksi və bundan savay 24 yaşından əskik, öylə ki, mükəlləfiyyəti-əsgəriyyədən azad olaraq. Qurslarda hazırlanmaq iki həftə müddətindədir.

T-368

Müdir:
Hacıbəyli Üzeyir

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR**Qismi-rəsmi**

səh. 594. “Bakı müstəhkəm dairəsi general-qubernatoru”: qəzetdə “Bakı dairəsi müstəhkəm general-qubernatoru” getmişdir.

Teleqraf xəbərləri

səh. 599. “Baltik səvahili generalı”: Rüdiger fon der Qolts nəzərdə tutulur.

“Qoben” [Goeben]: Almaniyaya məxsus hərbi gəmi. 1914-cü ildə başqa bir hərbi gəmi (“Breslau”) ilə birgə Türkiyəyə verilmişdi. Türkiyə donanmasında “Yavuz” (“Yavuz Sultan Səlim”) adıyla xidmət etmişdir. “Qoben” və “Breslau” Türkiyənin Birinci Dünya müharibəsinə girməsində xüsusi rola malik olmuşdur.

Qəzetələrdən

səh. 600. “Çərkəz diviziyası”: Çərkəz Süvari Alayı nəzərdə tutulur.

Türklər və amerikalılar

səh. 600. “Amerikan Müavinət Komissiyası”: Erməni və suriyalılara yardım üzrə Amerika Komitəsi [American Committee for Armenian and Syrian Relief]. Əsası 1915-ci ildə qoyulan təşkilat əvvəlcə Osmanlı imperiyasının erməni və assuriyalı təbəələrinə yardım məqsədi güdürdü. Sonrakı dövrlərdə Yaxın Şərqə yardım üzrə Amerika Komitəsi [American Committee for Relief in the Near East] və Yaxın Şərq Fondu [Near East Foundation] adıyla fəaliyyətini davam etdirmişdir.

Şimali Qafqaziyada

səh. 601. “Şimali Qafqaziya Tədaföyü Şurası”: qəzetdə “Tədaföyü” yerinə “Müdafeyü” getmişdir.

Nəzarətlərdə

səh. 602. “[ixtilaf Komissiyasında]”: anlaşıdır ki, bu mətnə bir çox söz buraxılmışdır (güman ki, tərcümə əsnasında); mümkün qədər bərpa etdik.

Milli mücahidə

səh. 606. “Rusiyadan miras qalmış olan”: qəzetdə “miras” yerinə “bərat” getmişdir.

İstiqlal müzəsinin açılması münasibətilə

səh. 606. Bu yazıda “müzə” və “muzey” sözləri qarışıq işlədilmişdir.

Bakı xəbərləri

səh. 611. “cəbə ianəsi”: şəhərin müxtəlif yerlərində ianə qutusu qoymaqla toplanan ianə.

“Dəniz qırağı”: Naberejnaya (indiki Neftçilər prospekti) nəzərdə tutulur.

Firqə və cəmiyyətlər

səh. 613. Həsənqulu: Türkmənistanın Balkan vilayətində, Xəzər dənizi sahilində şəhər; indiki Əsənqulu şəhəri.

Azərbaycanda

səh. 614. “Hal böylə deyildi”: güman ki, “Halbuki öylə deyildi” olmalıdır; qəzetdə belə getmişdir.

“çərək”: arşının dördüdə biri; 17,75 santimetr.

“Məcnunbəyovun”: qəzetdə “Məclumbəyovun” kimi getmişdir.

Bazar, 30 noyabr 1919-cu il, nömrə 333

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Yekşənbə, 7 rəbiüləvvəl sənə 1338. 30 təşrinə-sani 1919 sənə.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalənin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Təx nüksəsi 3 manat.

Abunə şəraiti: Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 70 rublə, 2 aylığı 130 rublə, 3 aylığı 180 rublə. Bakı üçün 1 aylığı 60 rublə, 2 aylığı 110 rublə, 3 aylığı 150 rublə. Abunə şəraiti ancaq həmin sənə yanvar ayının 1-nədək hesab olunur.

Elan fiati: birinci səhifədə sətri 8 rublə, axırını səhifədə sətri 6 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 4 rublə axırını səhifədə, 6 rublə birinci səhifədə.

MALİYYƏ NƏZARƏTİ TƏRƏFİNDƏN

Maliyyə Nəzarətinin İstiqraz şöbəsi xəbər verir ki, bu ilin 17 sentyabrında “Azərbaycan” qəzetəsinin 198 nömrəsində qərar qoyulmuş elan mövcubincə [elana əsasən], Azərbaycan pullarının Zaqafqaziya pullarına dəyişilməsi Tiflisdə, Potidə və Kutaisdə bununla qət edilir [dayandırılır].

*Şöbə müdiri əvəzində:**[Mixail İsayeviç] Rublyov**Karguzar:**[Aleksandr Borisoviç] Jarkovski**T-370***MALİYYƏ NƏZARƏTİ TƏRƏFİNDƏN**

Azərbaycan Dövləti Əmanət Sandıqları və Xırda Etibar İdarəsi bununla elan edir ki, həmin oktyabr ayının 11-də Parlaman tərəfindən təsdiq edilmiş Azərbaycan Dövləti Əmanət Sandıqlarının Nizamnaməsi mövcubincə [Nizamnaməsinə əsasən], dekabr ayının 1-dən həmin 1919-cu ildən Bakı şəhərində Kolyubinski və Vorontsovski küçələrin küncündə, Lalayevin evində Azərbaycan Dövləti Baş Əmanət Sandığı açılır.

Azərbaycan dövləti əmanət sandıqlarına qoyulan pullar dövlətin bütün

varidatı ilə təmin edilir və hər bir vaxt təhdidsiz [məhdudiyyətsiz] sahiblərinə qaytarılır. Qoyulan pullara ildə 3,6 faiz hesab olunur.

*Ə[li] A[ğ]a Həsənov**Azərbaycan Dövləti Əmanət**Sandıqları və Xırda Etibar**İdarəsi müdiri N[əsir] Tağıyev**T-365***SİRK “MODERN”**

Noyabrın 30-nda sirkin bağlanmağına görə axırını tamaşa göstəriləcəkdir. Güləşməyin axırını günü və priz paylanmağı. Bu gün güləşən şəxslər cəldlikdə və gücdə priz almağa layiq olan şəxslərdir.

Bu gün 3 cift pəhləvan mübarizə edir.

1-nci: Gənc Əli – Kalışeviç; 2-nci: Qara Maska – Zakoroyko; 3-ncü: Buyvolov – Naməlum.

Pəhləvanların çıxışı və mübarizənin başlanması saat 11-in yarısında. Tamaşa başlanacaq 8-də, tamamlanacaqdır 12-də. Mübarizə Yelizarovun təhti-nəzarətində olacaqdır.

Dəstənin hamısı və tamam pəhləvanlar Bakı camaatına salam yolladıqdan sonra xudahafiz deyirlər.